

Бања Лука

ТУРИСТИЧКА
ОРГАНИЗАЦИЈА

Туристичка организација града Бања Лука
Краља Петра I Карађорђевића 87
78000 Бања Лука
Т: +387(0)51 490 308
Ф: +3887(0)51 490 309

tobl@teol.net
www.banjaluka-tourism.com

ИЗВЈЕШТАЈ

О РАДУ ТУРИСТИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ГРАДА БАЊА ЛУКА ЗА 2016. ГОДИНУ

Бања Лука, фебруар 2017.

САДРЖАЈ

УВОД	4
РАД ТУРИСТИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ГРАДА БАЊА ЛУКА У 2016. ГОДИНИ	5
ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА	6
УПРАВНИ ОДБОР	9
РЕАЛИЗАЦИЈА ОПЕРАТИВНОГ ПЛАНА	10
СЦ1:ОЦ1:М1: Пр1: Обиљежавање Свјетског дана туризма	10
СЦ1:ОЦ1:М2:Пр2: Еко акције и кампање	10
СЦ2:ОЦ2:М2:Пр1: Пројекти у области туризма Бања Лука	10
СЦ2:ОЦ3:М1: Пр1: Одржавање и унапређење инфраструктуре за активности на дивљим водама	11
СЦ2:ОЦ3:М1:Пр2: <i>Banja Luka Hike-Bike</i>	11
СЦ2:ОЦ3:М1: Пр3: Туристичка валоризација дајака	11
СЦ2:ОЦ3:М1:Пр5: Туристичка сигнализација	11
СЦ2:ОЦ4:М2:Пр1: Израда и штампање водича за регистрацију туристичких предузећа	12
СЦ2:ОЦ5:М1:Пр1: Проширивање просторних капацитета ТОБЛ-а	12
СЦ2:ОЦ5:М1:Пр2: Набавка опреме и пословног инвентара	12
СЦ2:ОЦ6:М1:Пр1: Стручно усавршавање туристичких радника	12
<i>Семинар: Менаџмент пројектног циклуса</i>	12
<i>Семинар: Маркетинг и комуникација на друштвеним мрежама</i>	13
<i>Курс: Интернет маркетинг</i>	13
<i>Семинари: Јавне набавке и Финансијско пословање</i>	13
СЦ3:ОЦ1:М1:Пр1: Обогаћивање понуде авантуристичког туризма	13
СЦ3:ОЦ1:М1:Пр3: Културни туризам	13
СЦ3:ОЦ1:М1:Пр4: Израда водича "Конференцијски капацитети"	14
СЦ3:ОЦ1:М1:Пр7: Развој сеоског туризма	14
СЦ3:ОЦ1:М1:Пр8: Организовање манифестација	14
12. зимско прело 2016	14
10. Козарске покладе	15
Фестивал „12. Козара етно“	15
Манифестација „Љето на Врбасу 2016“	15
Сајам туризма и здравља	16
Зимзоград 2016	16

Помоћ у организацији догађаја.....	16
СЦЗ:ОЦЗ:М1:Пр1: Промотивни материјал.....	17
СЦЗ:ОЦЗ:М2:Пр1: Побољшање Интернет странице ТОБЛ-а.....	18
СЦЗ:ОЦЗ:М3:Пр1: Туристички сајмови.....	18
Међународни сајам одмора, путовања и разонаде „Ferien-Messe“ у Бечу.....	18
Сајам туризма у Бриселу	18
Наступ на 38. међународном сајму туризма у Београду	19
17. Међународни сајам туризма и активног одмора“ у Нишу	19
14. Лукавачки сајам туризма „ЛИСТ“ – Лукавац 2016.....	20
10. Међународни и регионални сајам Привреде у Суботици	20
3. саборски сајам туризма.....	21
Еко Бис, Бихаћ.....	21
„Дани Српске у Србији“	21
8. Међународни сајам туризма и сеоског туризма - Крагујевац.....	21
СЦЗ:ОЦЗ:М3:Пр2: Оглашавање.....	22
СЦЗ:ОЦЗ:М4:Пр1: <i>Пресс</i> путовања и туре упознавања	22
СЦЗ:ОЦЗ:М1:Пр1: Креирање и промоција тематских итинерера	23
СЦЗ:ОЦЗ:М1:Пр2: Презентација рецептивне понуде на сајту ТОБЛ-а.....	23
СЦЗ:ОЦЗ:М2:Пр1: Едукативни туризам	23
Мала Бања Лука.....	23
Семинар Традиционалне игре и пјесме Козаре, Лијевче поља и Баната	24
СЦ4:ОЦ1:М2:Пр1: Истраживање потреба туристичке тражње	24
СЦ4:ОЦ4:М1:Пр1: Креирање имица	25
СЦ4:ОЦ4:М2:Пр1: Израда каталога туристичких производа Бање Луке и њене околине.....	25
Остале активности ТОБЛ-а.....	25
Жикина шареница	25
MedTravel 2016	25
2. Београдски манифест.....	26
Winter Events & Spa Travel Market - WESTM 2016	27
Други туристички форум Црне Горе.....	27
Београдски туристички форум градова Југоисточне Европе.....	27
Регионална сарадња	27

УВОД

Настављен је раст у сектору туризма и у 2016. години, са 1.184 1.235 милиона долазака што је 3,9% више него 2015. године и што је више од дугорочног просјека. Протекле године је забиљежен наставак економске нестабилности широм свијета, посебно у еврозони. Ипак, међународни туризам је успио да остане на растућем курсу. Туризам је показао своју способност да се прилагоди промјењљивим тржишним условима, иако нешто скромнијим растом, Свјетска туристичка организација очекује да ће се наставити раст и у 2017. години од 3 до 4%. Туризам је, дакле, један од стубова који треба да буде подржан од стране влада широм свијета као дио рјешења за стимулисање економског раста.

Туризам у свијету: кључни бројеви

10% БДП - директног, индиректног и индикованог учешћа

1 од 11 радних мјеста

1,5 милиона \$ извоза

7% свјетског извоза

Од **25** милиона међународних туриста у '50

до **1.235** милиона у 2016.

5 до 6 милијарди домаћих туриста

1,8 милијарди међународних туриста предвиђено у 2030.

Туризам кључ развоја, просперитета и благостања

- све већи број дестинација се формира и инвестира у туризам, стављајући туризам у функцију кључног покретача социо-економског напретка кроз приходе од извоза, стварање радних места и предузећа, и развој инфраструктуре.
- Током протеклих шест деценија, туризам доживљава експанзију и диверзификацију, постајући један од највећих и најбрже растућих економских сектора у свијету. Појавиле су се многе нове дестинације поред традиционалних Европе и Сјеверне Америке.
- Међународни туристички доласци су показали, практично, непрекидан раст - са 25 милиона у 1950, на 278 милиона у 1980, 528 милиона у 1995, а 1.235 милиона у 2016.

Дугорочна перспектива

- Међународни туристички доласци широм свијета годишње ће се повећавати до 2030, за 3,3%, те ће 2030. године достићи 1,8 милијарди, у складу са дугорочном прогнозом Свјетске туристичке организације.
- Између 2010 и 2030. године, доласци туриста у дестинације у развоју (+4,4% годишње) ће се повећавати двоструко брже него доласци у развијеним дестинацијама (+2,2% годишње).
- Тржишно учешће земаља у развоју повећало се са 30% у 1980. на 47% у 2012., а очекује се да ће достићи 57% до 2030. године, еквивалентно преко једне милијарде међународних туристичких долазака.

По регионима, Азија и Пацифик као и Африка имали су пораст међународних туристичких долазака од 8%, Америке 4% док је Блиски Исток имао пад за 4% у 2016. години у односу на 2015. Европа са растом од 2% показује прилично различите резултате по регијама, двоцифрени раст у неким дестинацијама неутралисан је падом броја долазака других.

По подрегионима, највећи раст је забиљежила Субсахарска Африка (10,7%), затим слиједи Океанија (9,7%), Јужна Азија (9,4), Сјевероисточна и Југоисточна Азија (8,3%). У исто вријеме пад броја туристичких долазака су остварили Блиски исток (4,1%) и Западна Европа (0,4%).

Од европских региона најбољи резултат је остварила Сјеверна Европа са 5,7% више долазака, затим Централна и Источна Европа са порастом од 4,3%, Јужна и Медитеранска Европа са 1,4% раста и Западна Европа са падом броја долазака од 0,4%.

Туристи остварују потрошњу за смјештај, исхрану и пиће, локални превоз, забаву и куповину што је веома важан приход за економије многих земаља, креирајући нова радна мјеста и могућности за развој. У 90 земаља свијета приходи од међународног туризма су достигли преко 1.260 милијарди америчких долара у 2015. години.

Свјетска туристичка организација предвиђа континуирани раст свјетског туризма и у 2017. години. Очекује се пораст туристичких долазака од 3 до 4% у складу са дугорочном прогнозом која износи у просјеку +3,3% годишње до 2030. године. Достицањем 1.235 милиона долазака у 2016. години поново је достигнут рекорд у туристичким кретањима.

Босна и Херцеговина је, у 2016. години, остварила 1.148.530 долазака, што је више за 11,6% у односу на 2015. годину. БиХ је у 2016. години забиљежила и раст броја ноћења за 10,9%, односно регистровано је 2.376.743 ноћења. Република Српска је забиљежила пораст броја долазака за 9,9%, али и броја ноћења за 9,5%, у односу на 2015. годину.

Према статистичким показатељима, у Бањој Луци је, у 2016. години, евидентирано 82.171 долазака, или 4% више него у 2015. години, односно 130.790 ноћења или 4% више у односу на 2015. годину (125.933). Од укупног броја долазака, 37.912 или 46% су били домаћи, а 44.259, или 54% су били страни гости, што је повољан податак, да страни гости, поред конгресног туризма посјећују Бањалуку као атрактивну туристичку дестинацију. Код броја ноћења, евидентна је још већа процентуална разлика између домаћих и страних туриста у односу на број долазака. Страни гости су у 2016. години остварили 75.965 ноћења или 58%, у односу на 54.825 или 42% ноћења домаћих гостију.

У туристичкој понуди града у односу на 2015. годину, број лежаја је повећан са 1.696 на 1.906. Смјештајни капацитети Бањалуке тренутно чине око 19,25% од укупног броја лежајева евидентираних у Републици Српској (9.900).

РАД ТУРИСТИЧКЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ГРАДА БАЊА ЛУКА У 2016. ГОДИНИ

Туристичка организација града Бања Лука обавља своје пословање у објектима на седам (7) локација и то:

1. Краља Петра I Карађорђевића бр. 87. (са инфо-пунктом и сувенирницом).
2. Војводе Момчила 16 (управа).
3. Краља Петра I Карађорђевића бр.75.

4. Бањ брдо (чуварска служба и инфо пункт).
5. Инфо центар у Крупџ на Врбасу, тренутно није у функцији јер не постоје кадровске могућности и економска оправданост за његов рад.
6. Планинарски дом „Шибови“ на Шибовима (чуварска служба), привремено преузет до коначног рјешавања имовинско-правних односа.
7. Рафтинг клуб „Кањон“, видео надзор слалом стазе у кањону Тијесно.

У главним туристичко-информативним центрима ТОБЛ-а туристичке информације се могу добити на српском, енглеском и француском језику.

ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА

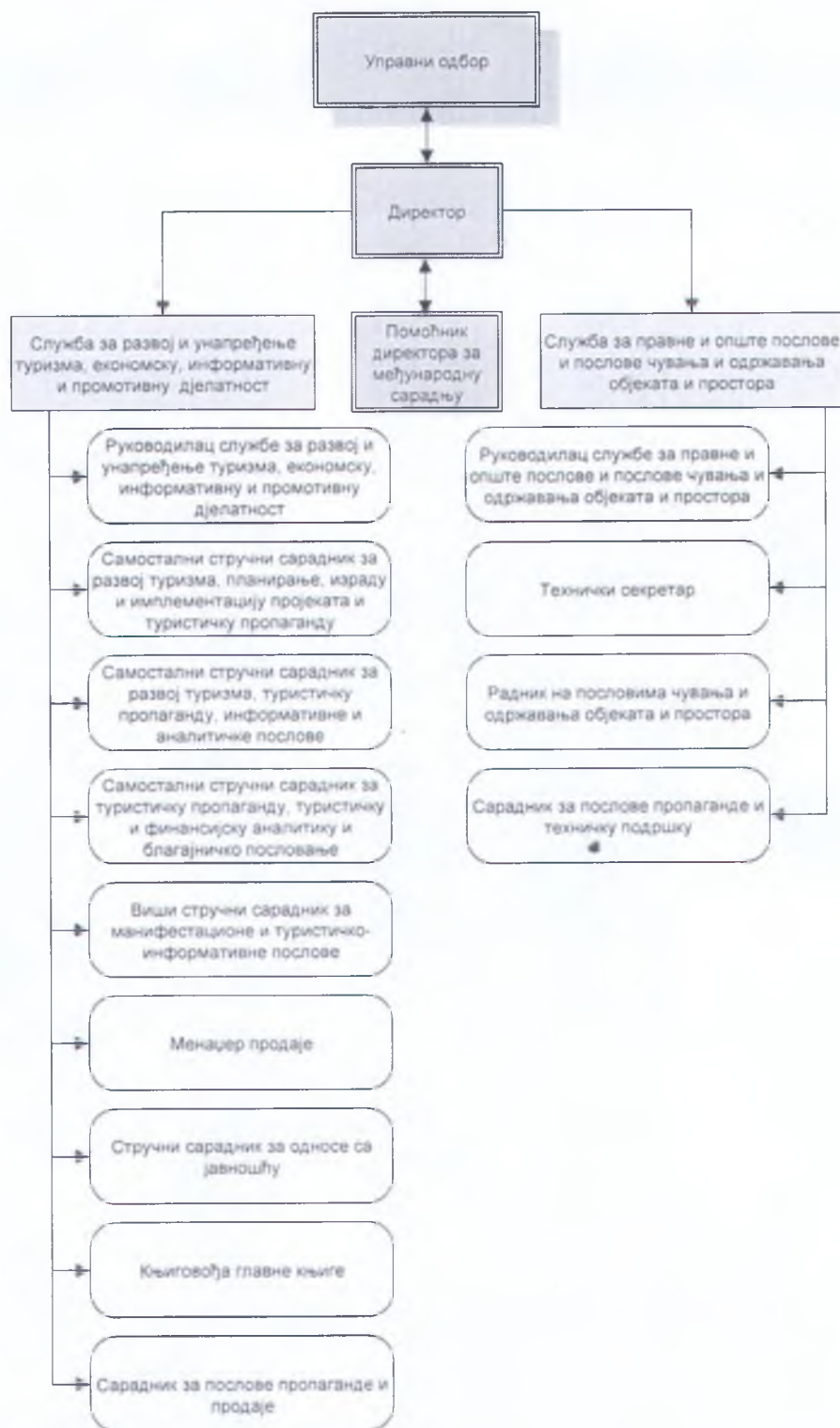
На крају 2016. године, у Туристичкој организацији града Бања Лука било је запослено 28 радника на неодређено и један приправник са високом стручном спремом.

Унутрашњу структуру Туристичке организације града Бања Лука чине:

- Директор
- Служба за развој и унапређење туризма, економску, информативну и промотивну дјелатност
- Служба за правне и опште послове и послове чувања и одржавања објеката и простора

Послови и задаци Туристичке организације реализују се у оквиру предвиђених организационих облика дефинисаних Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста којима су дефинисана сљедећа радна мјеста:

РАДНО МЈЕСТО	БРОЈ РАДНИКА
Директор	1
Помоћник директора за међународну сарадњу	1
Служба за развој и унапређење туризма, економску, информативну и промотивну дјелатност	11
Руководилац службе за развој и унапређење туризма, економску, информативну и промотивну дјелатност	1
Самостални стручни сарадник за развој туризма, планирање, израду и имплементацију пројеката и туристичку пропаганду	2
Самостални стручни сарадник за развој туризма, туристичку пропаганду, информативне и аналитичке послове	2
Самостални стручни сарадник за туристичку пропаганду, туристичку и финансијску аналитику и благајничко пословање	1
Виши стручни сарадник за манифестационе и туристичко-информативне послове	1
Менаџер продаје	1
Стручни сарадник за односе са јавношћу	1
Књиговођа главне књиге	1
Сарадник за послове пропаганде и продаје	1
Служба за правне и опште послове и послове чувања и одржавања објеката и простора	18
Руководилац службе за правне и опште послове и послове чувања и одржавања објеката и простора	1
Технички секретар	1
Радник на пословима чувања и одржавања објеката и простора	15
Сарадник за послове пропаганде и техничку подршку	1
УКУПНО	31

Шема организационе структуре „Туристичке организације града Бања Лука“

УПРАВНИ ОДБОР

У току 2016. години Управни одбор Туристичке организације града Бања Лука одржао је три сједнице, које су биле садржајне и по проблематици и по обиму. На сједницама су једногласно доношене одлуке, закључци или приједлози.

У току извјештајног периода Управни одбор је донио следеће:

- Усвојен је Извјештај о раду Туристичке организације града Бања Лука са финансијским извјештајем за 2015. годину и Извјештај о раду Управног одбора, који је достављен Оснивачу у даљу процедуру.
- Усвојен је Програм рада Туристичке организације града Бања Лука са финансијским планом за 2016. годину који је достављен Оснивачу у даљу процедуру.
- Усвојен Извјештај о извршеном редовном попису за 2015. годину.
- Усвојен План јавних набавки Туристичке организације града Бања Лука за 2015.годину.
- Усвојена Одлука о отпису сумњивих и спорних (ненаплативих) потраживањима закључно са 2015. годином.
- Усвојен Правилник о измјенама и допунама Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста Туристичке организације града Бања Лука, Бања Лука и Одлука о усвајању Правилника о измјенама и допунама Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста Туристичке организације града Бања Лука, Бања Лука.
- Усвојен се Правилник о измјенама и допунама Правилника о платама и накнадама запослених у Туристичкој организацији града Бања Лука, Бања Лука и Одлука о усвајању Правилника о измјенама и допунама Правилника о платама и накнадама запослених у Туристичкој организацији града Бања Лука, Бања Лука.
- Усвојена Информација о достигнутом степену развоја туризма у граду Бањој Луци.
- Упознавање са Одлуком Скупштине Града, о измјени Одлуке о организовању и усклађивању пословања Туристичке организације града Бања Лука, Бања Лука бр.07-013-461/16 од 15.12.2016.године.
- Преглед рада ТОБЛ-а између двије сјенице и предстојеће активности у наредном периоду.

Управни одбор је у току свог рада, засједао најчешће у пуном сатаву и одлуке доносио једногласно. Сједнице су биле добро припремљене, тако да су на сва отворена питања добијени одговори извјештаца по одређеним питањима, у току рада на сједницама. Управни одбор је континуирано обавјештаван о активностима током извјештајног периода.

Предсједник

Далибор Кузмић,
дипл. географ-туризмолог с.р.

РЕАЛИЗАЦИЈА ОПЕРАТИВНОГ ПЛАНА

У оквиру Оперативног плана за 2016. годину, Туристичка организација града Бања Лука је реализовала већину планираних активности. Нереализација дијела планираних активности је оправдана због недостатка средстава, односно због околности на које Туристичка организација није могла утицати. Такође, реализовано је неколико активности које нису биле наведене у Плану рада ТОБЛ-а за 2016. годину, а које су биле од интереса за развој туризма Града и дио дугорочне стратегије. Означени пројекти су дио Стратегије развоја туризма Бањалуке (СЦ – стратешки циљ; ОЦ – оперативни циљ; М – мјера; Пр – пројекат), а Извјештај о раду је написан у складу са Програмом рада Туристичке организације града Бања Лука за 2016. годину.

СЦ1:ОЦ1:М1: Пр1: Обиљежавање Свјетског дана туризма

Свјетски дан туризма у 2016. години под слоганом „Туризам за све“ је био посвећен приступачном туризму и ширењу поруке о важности и користи универзалне приступачности за данашње друштво. Туристичка организација града Бања Лука и Туристичка организација Републике Српске су, тим поводом, 27. септембра 2016. године, у Музичком павиљону парка Петар Кочић организовали догађај на којем је потписан меморандум о сарадњи између Специјалне библиотеке за сљепа и слабовида лица РС и ТОРС-а о изради туристичке карте на Брајевом писму. У склопу догађаја, постављена је изложба фотографија пристиглих на конкурс ТОРС-а под називом Туриста у покрету“. Свечаности одржаној у Музичком павиљону парка „Петар Кочић“ присуствовали су бројни гости, туристички радници и представници јавног живота Српске.

СЦ1:ОЦ1:М2:Пр2: Еко акције и кампање

ТОБЛ је властитим активностима и укључивањем у активности других субјеката, радила на промоцији еко стандарда и дјеловала у правцу унапређења и поштовања заштите животне средине и туристичке понуде града Бања Лука. Допринос овој активности је дала и манифестација Љето на Врбасу чији је основни циљ промоција и заштита ријеке Врбас кроз различите спортске, културне и забавне активности које се организују током догађаја на ријеци и њеним обалама. Обједињавањем активности везаних за ријеку Врбас посјетиоцима се указивало на њен значај и могућности одрживог кориштења.

СЦ2:ОЦ2:М2:Пр1: Пројекти у области туризма Бања Лука

Туристичка организација града Бања Лука, је у 2016. години припремила 5 пројекта усмјерених на развој туристичких производа Бања Лука као што су пројекти кандидовани на Позив Европске уније кроз програм *Interreg IPA-CBS* под називом „*Following Marija Zvezda*“ и „*Establishing the regional strategy for active tourism*“ као и пројекат под називом „*Ways of Cultural Identities*“ који смо кандидовали за програм Креативна Европа – Европски пројекти сарадње. Пројекти „Козара етно фестивал 2016“ и „Љето на Врбасу 2016“ су достављени потенцијалним домаћим финансијерима и реализовани у 2016. години.

СЦ2:ОЦ3:М1: Пр1: Одржавање и унапређење инфраструктуре за активности на дивљим водама

Туристичка организација града Бања Лука је, уз подршку Града Бања Лука, у 2016. години наставила активности на санацији поплавом уништене инфраструктуре за активности на дивљим водама средњег тока ријеке Врбас. Извршена је санација инфраструктуре за потребе одржавања Свјетског првенства у кајаку и кануу на дивљим водама као што су прилазне степенице и платформе. Реализација пројекта ће се наставити у складу са расположивим финансијским средствима.

СЦ2:ОЦ3:М1:Пр2: *Banja Luka Hike-Bike*

Туристичка организација града Бања Лука, у сарадњи са компанијом Молсон корс, је реализовала пројекат „Уређења излетишта Бањ Брдо“ у склопу којег су постављене нове клупе, канте за отпад, излетничке гарнитуре и пјешачка сигнализација на најфреквентнијој пјешачкој рути Алибаба-Трешњик-Споменик-Алибаба. Поводом завршетка радова и промоције пројекта, 28. маја 2016. године, организован је концерт бањалучких бендова код споменичког комплекса на Бањ Брду под називом „Буди дио природе“. Догађају је присуствовало неколико хиљада посјетилаца.

СЦ2:ОЦ3:М1: Пр3: Туристичка валоризација дајака

Настављена је сарадња са Спортским удружењем грађана „Дајак клуб“ Бања Лука, прије свега кроз манифестацију „Љето на Врбасу“ у којој значајно мјесто заузима трка дајак чамаца и избор најљепшег дајака. Поред тога, у сарадњи са удружењем, промовисана је возња дајаком као туристичка понуда путем информативно-пропагандних средстава, наступа на сајмовима и гостовања домаћих и страних новинара. Туристичка организација града је и у 2016. години дистрибуисала сувенире са мотивом дајака који се праве у различитим формама и врстама материјала.

СЦ2:ОЦ3:М1:Пр5: Туристичка сигнализација

Туристичка организација града Бања Лука је израдила пројекат, а Град Бања Лука је, у јануару 2016. године, извршио израду и постављање туристичке сигнализације за Етно село/музеј „Љубачке долине“ и то три обавјештајне плоче за туристички објекат и три путоказне табле. Сигнализација је постављена на категорисане путне правце, магистрални пут М-16, регионални пут П-414 и локални пут Јагаре. Пројекат је био подршка предузетничкој иницијативи и новом туристичком производу Етно село/музеј Љубачке долине. Такође, у склопу пројекта уређења пјешачке стазе на Бањ Брду, постављена је пјешачка сигнализација састављена од 24 путоказа и 4 инфо табле.

Постоји потреба за унапређењем постојеће и постављањем нове туристичке сигнализације којом ће бити обухваћени остали туристички мотиви као што су хотели, спортски аеродром, поједина излетишта и сл.

СЦ2:ОЦ4:М2:Пр1: **Израда и штампање водича за регистрацију туристичких предузећа**

У 2015. години ТОБЛ је припремила радну верзију Водича за регистрацију приватног смјештаја – апартмана, соба за изнајмљивање и кућа за одмор. У водичу је на практичан начин обрађен процес регистрације „корак по корак“, као и остале обавезе које власник објекта има према држави. Водич је, у електронској форми, публикован 2016. године и доступан је свим заинтересованим странама на интернет страници Туристичке организације града Бања Лука. Водич није штампан у 2016. години јер су у припреми нови Закон о угоститељству и Закон о туризму који предвиђају нове услове за ову врсту предузетника.

СЦ2:ОЦ5:М1:Пр1: **Проширивање просторних капацитета ТОБЛ-а**

Степен техничке опремљености пословних јединица Туристичке организације града Бања Лука је на задовољавајућем нивоу, али је био евидентан недостатак простора за запослене. Простор је уједно био и ограничавајући фактор при пријему нових радника. Туристичка организација града Бања Лука је у 2016. години добила и адаптирала нови пословни простор од 129 м² у улици Војводе Момчила 16, чиме су се оптимизовали просторни капацитети у односу на број и структуру радника ТОБЛ-а. Простор у улици Бана Лазаревића 6, који је користила ТОБЛ, је враћен власнику тј. Граду Бања Лука.

СЦ2:ОЦ5:М1:Пр2: **Набавка опреме и пословног инвентара**

У 2016. години набављен је један рачунар, видео пројектор и ситни пословни инвентар. Набавка доприноси ефикаснијем функционисању ТОБЛ-а, усвајању нових технологија и знања, флексибилности у пословању, подизању нивоа квалитета услуга и др. За потребе опремања новог пословног простора набављен је један фрижидер и бојлер. У 2016. години, од сопствених прихода, набављен је и нови аутомобил првенствено за инострана путовања, учешћа и презентацију туристичке понуде града на регионалним и европским сајмовима.

СЦ2:ОЦ6:М1:Пр1: **Стручно усавршавање туристичких радника**

Едукација ИСО 9001:2015

Туристичка организација града Бања Лука је у 2016. години радила на Плану и програму успостављања система менаџмента квалитетом ИСО 9001:2015. Значај обезбјеђења квалитета данас постаје све већи због конкурентности на глобалном свјетском тржишту, а за пролаз на том тржишту није довољан само квалитет већ и међународно признат доказ квалитета у виду сертификата ИСО 9001: 2015. То је једини стандард менаџмента квалитета који је свеобухватно примјењив на све организације, производе и услуге. У склопу провођења система ИСО стандарда радници ТОБЛ-а су, у 2016. години, имали организована три стручна савјетовања на којима су усвојили знања и примјењивали их на токове процеса у свом домену пословања.

Семинар: Менаџмент пројектног циклуса

Два представника ТОБЛ-а су учествовала на семинару под називом „Менаџмент пројектног циклуса – израда приједлога пројекта за фондове Европске уније према ПМИ методологији“ који се одржао 17. и 18. новембра у Бањалуци. Организатор семинара је била Подручна привредна комора Бања Лука. Током дводневног семинара представљене су

специфичности реализације пројеката, финансијско управљање пројектом, кључни кораци у извјештавању, као и евалуација и оцјењивање пројеката. Интерактивни приступ и практичне вјежбе су до сада препознате као најефикаснији облик едукације, а самосталним радом, уз помоћ предавача, учесници су научили како успјешно планирати активности и неопходне ресурсе, оправдати пројектне трошкове, припремити извјештаје, изабрати одговарајућег квалификованог понуђача те како све адекватно документовати и архивирати за екстерни мониторинг/ревизију. Предавач је био проф. др Саша Петковић са Економског факултета у Бањалуци.

Семинар: Маркетинг и комуникација на друштвеним мрежама

У организацији агенције Априори, одржан је семинар под називом „Маркетинг и комуникација на друштвеним мрежама“ на којем су учествовала два представника ТОБЛ-а. Семинар се одржао 11. фебруара 2016. године у Бањалуци. Током једнодневнoг семинара обрађене су теме као што су онлајн маркетинг и комуникационе стратегије на друштвеним мрежама и примјери добре праксе. Полазници семинара су стекли нова знања и вјештине из ове области.

Курс: Интернет маркетинг

У организацији Градске развојне агенције, одржана је бесплатна двомјесечна обука из интернет маркетинга коју је похађао један представник ТОБЛ-а. Обука је одржана током јуна и јула 2016. године у Бањалуци. Током обуке обрађене су теме као што су основе интернет маркетинга, емејл маркетинг, анализе маркетинг пословања, оглашавања и промоције. Предвач је био Ранко Петрушић из Инфо Арс академије Бања Лука.

Семинари: Јавне набавке и Финансијско пословање

Два представника ТОБЛ-а су учествовала на семинарима о Јавним набавкама који су се одржали у Сарајеву и Теслићу и два представника на два семинара на тему Финансијско пословање у Теслићу. Циљ ових едукација је био јачање капацитета ТОБЛ-а кроз финансијско и правно пословање као и усклађивање пословања у складу са новим Законом о јавним набавкама.

СЦЗ:ОЦ1:М1:Пр1: Обогаћивање понуде авантуристичког туризма

Туристичка организација града Бања Лука је помогла Пењачки клуб „Екстрим“ у организацији међународног пењачког фестивала „*Drill and Chill*“ који се одржао од 08. до 18. септембра 2016. године у кањону Тијесно. На фестивалу је учествовало 200 пењача из 16 земаља са 2 континената. Током фестивала уређено је додних 70 пењачких дужина и 8 *high-line* полигона у кањону Тијесно и обогаћена је туристичка понуда пењалишта.

У 2016. години уређено је 10 км пјешачких стаза на локацији Бањ Брдо, а путем туристичких сајмова дистрибуирана је брошура на српском и енглеском језику „Бања Лука бициклистичке туре“.

СЦЗ:ОЦ1:М1:Пр3: Културни туризам

Дистрибуирана је двојезична публикација (српски и енглески) о историјским епохама Бањалуке. Публикација, на 56 страна, приказује Бањалуку од праисторије па до данас са

илустрованим старим фотографијама културно-историјских споменика, амбијенталних цјелина, туристичких занимљивости, људи и догађаја.

Кроз организацију културних догађаја као што су манифестације Зимско прело, Козарске покладе, Козара етно и Љето на Врбасу Туристичка организација града Бања Лука је радила на заштити, унапређењу и промоцији локалне културе и традиционалних вриједности као и обогаћивању понуде културног туризма.

СЦЗ:ОЦ1:М1:Пр4: **Израда водича "Конференцијски капацитети"**

Водич „Конференцијски капацитети“ је израђен и публикован на интернет страници ТОБЛ-а. Водич обухвата базу података о капацитетима за организовање семинара и конференција, услугама смјештаја, аудио визуелним средствима потребним за презентације и осталим пратећим капацитетима. Резултат активности је доступност информација о конгресној поунди града, подстицање инвестиција у конгресне капацитете, већи туристички приходи од пословног туризма, позитиван имиџ града и др.

СЦЗ:ОЦ1:М1:Пр7: **Развој сеоског туризма**

Због недостатка средстава, ова активност у 2016. години, није рализована у обиму који је планиран. Допринос развоју сеоског туризма су дале манифестације које се одржавају на руралном простору града и у које је ТОБЛ била директно или индиректно укључена као што су: Зимско прело, Козарске покладе и Козара етно. Такође, настављена је промоција понуда сеоског туризма на подручју Града као што су понуде Етно села Љубачке долине и анимације које ТОБЛ заједно са КУД „Пискавица“ реализује у Пискавици. У 2016. години понуду анимација у сеоском туризму конзумирало је више од 200 особа.

СЦЗ:ОЦ1:М1:Пр8: **Организовање манифестација**

ТОБЛ, самостално или у партнерству, организује више манифестација током године у циљу обогаћивања туристичке понуде Града, те су и у 2016. години организоване следеће манифестације:

12. зимско прело 2016

ТОБЛ и Мјесна заједница Г. Пискавица су по дванаести пут заредом организовали манифестацију „Зимско прело“ која је одржана 20. фебруара 2016. године. На манифестацији су наступили чланови КУД „Пискавица“ са сценским приказом обичаја „прело“, изворне пјевачке групе, прелције, пјевачка група „Синови мањаче“, произвођачи домаће хране, сувенира и рукотворина. Поред културно-забавног програма у склопу манифестације је била организована изложба етно предмета, промоција традиционалне гастрономије, такмичење у народном вишебоју и повлачењу конопца. У склопу манифестације извршен је избор најбољег ратара, домаћина/домаћице и воћара са циљем промоције и унапређења пољопривредне производње и локалних пољопривредних производа. Манифестају је посјетило око 2.000 људи, а била је и праћена од стране неколико медијских кућа.

10. Козарске покладе

Десета по реду манифестација „Козарске покладе“ и „Десети меморијал Миће Глигића - Тубана“ је одржана у Бистрици и Верићима 13. марта 2016. године. Организатори манифестације су били Црквена општина Бистрица - Верићи, Туристичка организација града Бања Лука и Град Приједор. Програм је као и претходних година почео са литургијом у Храму Светог Пророка Илије у Бистрици, литургијом и парастосом у Храму Светог Прокопија у Верићима. Централни дио дешавања се одвијао испред Храма Светог Пророка Илије у Бистрици гдје је одржан наступ изворних пјевачких група, изложба етно предмета, производа домаће радиности, пољопривредних производа, гастрониције и народни збор уз културно-забавни програм. Манифестацији је присуствовало око 2.500 људи.

Фестивал „12. Козара етно“

Фестивал „12. Козара етно“ се одржао од 1. до 4. јула 2016. године у поткозарском селу Пискавица (Друштвени дом и ужи простор центра) и на тврђави Кастел у Бањалуци. На 12. Козара етно фестивалу су се представили учесници из 5 земаља (Пољска, Србија, Словенија, Бугарска и БиХ) и то 8 фолклорних ансамбала, 14 пјевачких група, 8 свирача на традиционалном инструментима, 4 етно бенда, 5 предавача и експерата (етнологија, етномузикологија, етнокореологија), 17 излагача (традиционална гастрономија, рукотворине, промотивни материјали, домаћи производи).

С обзиром да је у програму фестивала стављен акценат на козарски етно, ово је била и прилика да се представи козарска култура са традицијом и обичајима шиροј домаћој и свјетској јавности кроз програм и информативно-пропагандни материјал. У фестивал су биле укомпоноване типичне сцене из живота и дневних послова етно козарског човјека, а тема фестивала Козара етно 2016 је била обичај „одвођење младе из куће“ поткозарског краја. У складу са темом организовани су перформанси и изложбе. Такмичења у изворном пјевању (ојачања) и свирању (тамбура трожица) са подручја Козаре су била праћена, оцјењивана и савјетована од стране стручног жирија. Стручни семинар на тему „Пјесме, игре и обичаји Козаре, Лијевче поља и Баната“ као и такмичење у традиционалној спорској дисциплини "бацање камена с рамена" су додатно промовисати културно наслеђе Козаре. Прва два дана фестивал се одржао у поткозарском селу Пискавица, док се завршни дан фестивала са фестивалом свјетске етно музике одржао на тврђави Кастел у Бањалуци. У дијелу програма под називом Козара етно фјужн наступиле су групе Сопот из Бањалуке, Теодулија из Београда и Оратница из Софије. Кроз три дана трајања, фестивал је посјетило око 6.000 људи.

Манифестација „Љето на Врбасу 2016“

Манифестација „Љето на Врбасу 2016“ (63. по реду) је одржана од 08. до 24. јула 2016. године на плажи испод Зеленог моста, испод зидина тврђаве Кастел, те на Градском мосту. Манифестација је садржавала активности као што су трка кајак чамаца, дефиле пловних објеката (рафтинг, кајак-кану, дајак), трка дајак чамаца, избор најљепшег дајака, презентација рониоца и спасиоца ронилачког клуба Бук, наступ бањалучких мажореткиња, риболов, котлићијада, јуниорска такмичења у спортским дисциплинама (баскет, фудбал на пијеску и одбојка на пијеску) и остали садржаји. У скоковима са Градског моста, учествовало је 23 скакача из Републике Српске, Федерације Босне и Херцеговине и Србије. Побједник у скоковима са Градског моста у дисциплини „бањалучка лапта“ за 2016-ту годину је Игор Арсенић из Бањалуке. На такмичењу у

спортом риболову учествовало је 10 дјечака. На плажи испод Зеленог моста организована је котлићијада на којој је учествовало 18 тимова. Одржане су и традиционалне трке дајак чамаца у три категорије: јуниори, сениори и ветерани, у којима је учествовало 35 такмичара. За најлепши чамац, у 2016. години, проглашен је чамац „Миленијум“ власника Драгана Бабића. Побједник трке дајак чамаца у категорији јуниора је био Филип Благојевић, у категорији сениора Андреј Замоло и у категорији ветерана Златко Кивач. У вријеме одржавања трке дајак чамаца, наступале су и „Бањалучке мажореткиње“. У програму на обалама Врбаса, у свим активностима, учествовало је око 300 учесника чије је такмичење пратило око 5.000 гледалаца и велики број медија.

Сајам туризма и здравља

Међународни сајам туризма и здравља је, по трећи пут, одржан од 22. до 24. септембра 2016. године на коме су учешће узели субјекти из сектора туризма и здравства. Циљ Сајма туризма и здравља је представљање туристичке привреде, промоција здравог начина живота и стварање пословних веза и контаката учесника. Сајам побољшава имиџ Бањалуке, као туристичке дестинације и сајамског града, промовише туризам као привредну дјелатност и указује на његов значај, подиже свијест јавности о туристичким могућностима и здравом начину живљења и едукује и развија вјештине учесника. На овогодишњем Сајму, који се одржао у дворани Борик у Бањалуци, учешће је узело око 70 излагача из 4 земље. На Међународном сајаму туризма и здравља, који је по трећи пут одржан у Бањалуци, учествовале су туристичке организације и заједнице, туристичке агенције, туроператери, угоститељи, туристичке дестинације, туристичка предузећа, бање, заштићена подручја, школе и факултети за туризам и угоститељство, издавачке куће, медицинске и здравствене установе, произвођачи рукотворина, сувенира, органске хране и органских производа и др. Сајам је трајао 3 дана, и био је знатно мање посјећен него претходне двије године када се одржавао на Тргу Крајине.

Зимзоград 2016

У партнерству са маркетиншком агенцијом Минт, Туристичка организација града Бања Лука је и у 2016. години била суорганизатор празничне манифестације Бањалуке под називом „Зимзоград“ која је одржана од 07. децембра 2016. до 5. јануара 2017. године. Зимзоград је обогатио туристичку понуду Бањалуке и допринио повећњу туристичког промета и прихода остварених од туризма. Манифестација је промовисала Бањалуку и њену туристичку понуду као и локалне компаније, удружења и производе. Зимзоград је и у 2016. години био подјељен у неколико цјелина као што су позорница, дјечији трг, штандови и кућице са обогаћеним забавним и привредним садржајима као што су луна парк, клизалиште и много већи број излагача. Туристичка организација града Бања Лука је била одговорна за прибављање дозвола и сагласности, дио маркетиншких активности и изнајмљивање штандова. Укупно је било изнајмљено 30 штандова за потребе Зимзограда 2016/2017.

Помоћ у организацији догађаја

ТОБЛ је, у складу са својим могућностима, помагала друге субјекте који организују догађаје од туристичког значаја за град Бањалуку. У 2016. години, организационо и технички, ТОБЛ је подржала догађаје као што су Демофест, Пењачки фестивал „Drill and Chill“, Дукатфест, Међународна бициклистичка трка Београд - Бања Лука, Свјетско првенство у кајаку и кануу и др.

СЦЗ:ОЦЗ:М1:Пр1: Промотивни материјал

У складу са визуелним идентитетом ТОБЛ-а у 2016. години штампао се и дистрибуисао одговарајући пропагандни материјал с циљем промоције Бањалуке као туристичке дестинације и иницирања туристичке потрошње.

Леци – Пет врста промотивних летака, и то: „Бањалучка авантура“, „Посјетите“, „Излети“, „Разгледање града“ и „Одмор и рекреација“ промовишу туристичку понуду Бањалуке садржану у 5 цјелина. Леци су у 2016. години ажурирани и штампани на српском, њемачком, руском и енглеском језику у укупном тиражу од 26.270 комада.

Тематски лифлети - ТОБЛ је и у 2016. години ажурирала и штампала двије врсте тематских лифлета под називом „смјештај“ и „гастрономија“. Лифлети обухватају листу свих регистрованих смјештајних капацитета и атрактивнијих ресторана на подручју града Бања Лука са припадајућом мапом и означеним локацијама. Укупан тираж тематских лифлета у 2016. години је био 2.000 комада.

Туристичка мапа - Један од натраженијих штампаних туристичких материјала, чији садржај је комбинован из двије врсте материјала и то Туристички информатор и Мапа, у 2016. Години је штампан у тиражу од 2.850 комада. Мапа града, на енглеском и српском језику, садржи карту урбаног дијела и карту цијеле територије града Бања Лука са означеним и описаним туристичким мотивима, приједлозима рута за обиласке као и генералне информације о Бањалуци, њеној историји, култури, авантури, гастрономији, излетиштима и транспорту.

Мултимедијална презентација - С обзиром на велико интересовање циљне групе и ефекте које производи, ТОБЛ је и у 2016. години радила на унапређењу, умножавању и дистрибуцији Мултимедијалне презентације на ДВД-у. Мултимедијалана презентација садржи приједлоге туристичких програма и производа, описе и фотографије туристичких знаменитости и атракција, цјеновник појединачних услуга, листу смјештајних капацитета и ресторана, видео галерију и друге садржаје. Презентација је урађена на 7 језика (српски, енглески, њемачки, руски, шпански, чешки и пољски), а дијељена је организаторима путовања и туристима. Укупни тираж мултимедијалних презентација на ДВД-у у 2016. години је био 400 комада.

Поред наведеног материјала, у 2016. години, су за потребе одређених догађаја, израђене и штампане мајице, брошуре, леци, плакати и други ситни рекламни материјали. Тако су штампане рекламне кесе формата б2 и б3 у тиражу од 1.055 комада, плакати у тиражу од 250 комада, брошура Козарски етно 22x12 (50 страна) у тиражу од 500 комада, 430 акредитација, 200 диплома, 500 фасцикли и 500 пријавних сетова за Сајам туризма и здравља, 300 коверата и честитки за новогодишње празнике.

Туристичка организација је током године у више наврата вршила доштампавање пропагандног материјала, јер поред дистрибуције на сајмовима и на инфо-пунктовима у Бањалуци, изашло се у сусрет многим институцијама, удружењима, организаторима догађаја, и доставио знатан пропагандни материјал у циљу што боље промоције свих туристичких погодности нашег града. Због недостатка финансијских средстава нисмо били у могућности штампати каталог туристичких производа Бање Луке и њене околине који је био предвиђен Програмом рада за 2016. годину.

СЦЗ:ОЦЗ:М2:Пр1: Побољшање Интернет странице ТОБЛ-а

Интернет страница ТОБЛ-а (www.banjaluka-tourism.com) је свакодневно ажурирана посебно секција календар дешавања за Бањалуку. Поред главне странице, ТОБЛ је у 2016. години ажурирала тематску интернет страницу посвећену сеоском туризму Поткозарја и руралном развоју на домену www.kozaraethno.com. Интернет странице су унапређене новим садржајима и релевантним информацијама. Крајем 2016. године пуштена је у јавност нова интернет страница Туристичке организације града Бања Лука, која је прилагођена новим туристичким трендовима интернет промоције.

Туристичка организација града Бања Лука је, у 2016. години, активно радила на развоју комуникације путем друштвених мрежа и развоја *Community Management*-а с циљем повећања броја и анимације фанова као и развоја интеракције са корисницима. Такође, преко друштвених мрежа реализоване су кампање и циљане промоције туристичке понуде Бањалуке као и актуелних дешавања.

СЦЗ:ОЦЗ:М3:Пр1: Туристички сајмови

Циљ наступа на сајмовима је промоција и презентација туристичке понуде Бањалуке, посебно према организаторима путовања како би се успоставиле пословне везе и организовани доласци туриста у наш град. С обзиром на досадашња искуства и евалуације досадашњих наступа на сајмовима и манифестацијама у земљи и иностранству, као и финансијским могућностима, ТОБЛ је, у 2016. години, наступила на следећим сајмовима:

Међународни сајам одмора, путовања и разонаде „Ferien-Messe“ у Бечу

Туристичка организација града Бањалука је и 2016. године учествовала на сајму туризма *Ferien mese* у Бечу/Аустрија који се одржао од 14. до 17. јануара. Финансијску и логистичку подршку представљању Бањалуке је дало Представништво Републике Српске у Бечу, као наставак наших заједничких промотивних активности започетих још у 2012. години. На сајму је учествовало преко 750 излагача из око 70 земаља са око 150.000 посјетилаца. Туристичка организација града Бања Лука наступа на изложбеном простору Туристичке организације Републике Српске. На штанду су се, поред ТОБЛ-а и ТОРС-а, представиле и друге дестинације локалних заједница Републике Српске. Представљање је објединило туристичку понуду Републике Српске са конкретним комерцијалним туристичким производима који се могу одмах и букирати преко туристичких агенција из РС које су излагале на штанду. Успостављен је контакт са туроператорима који желе да прошире своје понуде на РС/БиХ, те је са њима настављена сарадња.

Сајам туризма у Бриселу

Туристичка организација Града Бања Лука, заједно са Туристичком организацијом Републике Српске, представила је туристичку понуду града на 57. Међународном сајму туризма "*Holidej fer*" који се одржао од 4. до 8. фебруара у Бриселу. Учешће на овом сајму омогућило је представништво Републике Српске у Бриселу. "*Holidej fer*" је најзначајнији сајам туризма у Белгији који окупља око 800 излагача (националне и регионалне туристичке организације, туроператоре, хотеле, туристичке асоцијације и остале туристичке субјекте) и око 100.000 посјетилаца. Током 4 дана трајања сајма, штанд Републике Српске је привукао велику пажњу посјетилаца, те су остварени значајни контакти са туроператорима и туристичким агенцијама из

Бенелукса и других земаља. У просторијама "Прес клуба", у организацији Представништва Републике Српске у Бриселу, одржана је презентација туристичке понуде Бањалуке и Републике Српске праћена дегустацијом гастрономске понуде која је привукла пажњу више од 80 новинара из Белгије и Холандије, туроператора, представника европских институција, привредника и људи из дипломатског кора. Резултат свих активности је и посјета групе туристичких новинара и туроператора Бенелукса Републици Српској и Бањалуци, у октобру 2016. године.

Сајам туризма „F.RE.E“, Минхен

Туристичка организација града Бања Лука је, заједно са Туристичком организацијом Републике Српске, наступила на сајму туризма „F.RE.E“ у Минхену који се одржао од 10. до 14. фебруара 2016. године. Сајам у Минхену је највећи сајам одмора и слободног времена у Баварској са око 122.000 посјетилаца, 1.200 излагача из 60 земаља свијета. Поред презентације на штанду, представници ТОБЛ-а су одржали и неколико састанака са туристичким агенцијама који у својој понуди имају сличне дестинације из региона. Као резултат наших активности на сајму је договорена посјета њемачких туроператора Бањалуци 2017. године и то: *Forum Anders Reisen* (асоцијација њемачких туроператора), *Cycling Unlimited*, *Wander Flugel*, *Shultz Aktiv Reisen*, *Marx Reisen*, *Studien und Aktivreisen*, *Rucksack Reisen*, *Dav Summit Club*, *Wikinger Reisen*, *Wild Ost Natur & Erlebnisreisen GmbH*, *Hauser exursionen*, *Elch Adventure tours*, *Gulliver travel*.

Наступ на 38. међународном сајму туризма у Београду

Туристичка организација града Бања Лука, већ традиционално, учествовала на Београдском сајму туризма који се одржао од 18. до 21. фебруара 2016. године. То је највећа туристичка манифестација у Србији и југоисточној Европи са преко 1.030 излагача из око 50 земаља свијета, и посјетом од око 60.000 људи. ТОБЛ се на овом сајму представила у склопу штанда Туристичке организације Републике Српске уз подршку Представништва Републике Српске у Београду. На сајму су остварени значајни контакти са организаторима путовања и подијељена су значајна количина промотивног материјала. У специјалном термину сајма намјењеном за промоцију Бањалуке као туристичке дестинације, ТОБЛ је, у сарадњи са бањалучком маркетинг агенцијом Акваријус промовисала урабану културу кроз промоцију Демофеста и наступ бањалучког бенда „Сопот“. Промоција је праћена и гастро презентацијом коју су чинили бањалучко Нектар пиво, трапист сир Марија Звијезда и др.

17. Међународни сајам туризма и активног одмора“ у Нишу

Туристичка организација града Бања Лука је са Туристичком организацијом Републике Српске учествовала на Међународном сајму туризма и активног одмора“ који се одржао од 26. до 28. априла 2016. године у Нишу (Србија). На сајму је учествовало око 140 излагача: туристичких агенција, туристичких организација, хотелијера, туроператора, као и удружења самосталних излагача сувенира из Србије, Црне Горе, Бугарске, Републике Српске и Грчке. На изложбеном простору, Туристичка организација града Бања Лука је презентовала Бањалуку путем пропагандног материјала и информативних разговора. Успостављени су бројни контакти са туристичким организацијама, агенцијама и осталим понуђачима у области туризма.

Међународни сајам туризма и гастрокултуре „Бијељина-турист 2016“

Сајам је одржан 15. и 16. априла у Бијељини на којем се представило око 100 излагача из Републике Српске и региона. Првог дана манифестације представиле су се туристичке организације и агенције, бање и лечилишта, угоститељски објекти, произвођачи здраве хране, док је други дан био резервисан за гастро промоцију. Представили су се домаћи ресторани и пекари, послastiчари, као и излагача региона. Туристичка организација града Бања лука је, првог дана сајма, промовисала туристичку понуду Бањалуке на штанду Туристичке организације Републике Српске. Ово је била још једна прилика да се представи туристичка понуда Бањалуке, али и размене искуства са излагачаима из БиХ, Србије и Словеније.

Међународни сајам предузетништва и обрта „ГРАПОС-ЕХПО“, Грачаница

Туристичка организација града Бања Лука је по први пут учествовала на сајаму у Грачаници који се одржао од 19. до 22. априла 2016. године. На сајму, који се профилише као сајам достигнућа производног и услужног предузетништва и обртништва, старих и умјетничких заната, те квалитетних услова пословног окружења, ТОБЛ је промовисала Бањалуку као туристичку дестинацију и мјесто погодно за инвестиције у туризам.

14. Лукавачки сајам туризма „ЛИСТ“ – Лукавац 2016

Лукавац је, од 12. до 14. маја 2016. године, био центар окупљања туристичких радника из 10 земаља. Са 125 излагача и скоро 15.000 учесника и посјетилаца, ЛИСТ је оправдано чињеницу да се налази међу најзначајнијим сајамским манифестацијама у БиХ. На Фестивалу хране и пића презентовано је богатство традиционалне кухиње свих крајева БиХ, учеснике и посјетиоце су забављали бендови, представници медија су се дружили и кухали током Новинарске котлићијаде, стручне теме разматране су у оквиру више радионица и тематских сусрета. Туристичка организација града Бања Лука је заједно са Туристичком организацијом Републике Српске наступила на Лукавачком сајму туризма на изложбеном простору. На сајму је подјељена одређена количина пропагандног материјала и успостављени су контакти са бројним излагачима. Учесницима сајма подјељене су позивнице и пријавни обрасци за Међународни сајам туризма и здравља који се одржава у Бањалуци током септембра.

10. Међународни и регионални сајам Привреде у Суботици

Туристичка организација града Бања Лука је учествовала на Међународном и регионалном сајам привреде „СуСајам“ који је одржан од 2. до 4. јуна 2016. године у Суботици. Организатор сајма је било Јавно комунално предузеће Суботичке пијаце, а суорганизатор Регионална привредна Комора Суботице. На сајму се представило око 230 привредника из Мађарске, Румуније, Хрватске, Немачке, Словеније, Републике Српске и Србије. Партнер манифестације у 2016. години је био округ града Берлина Трептов-Кепеник. Туристичка организација града Бања Лука се одазвала позиву Привредне коморе Републике Српске и активно се укључила у промоцију и презентацију. На сајму је подјељена одређена количина пропагандног материјала, а на штанду су приказивани и туристички филмови града Бањалуке.

3. саборски сајам туризма

Туристичка организација града Бања Лука је наступила на Саборском сајму туризма који је одржан у склопу драгачевског сабора трубача од 10. до 13. августа 2016. године. Сајам се одржао у центру Гуче гдје је Туристичка организација града Бања Лука, на сајамском штанду, промовисала туристичке потенцијале и туристичку понуду Бањалуке. Подијељена је знатна количина промотивног материјала, а велики број посјетилаца Сабора се интересовао за туристичку понуду Бањалуке и етно манифестације.

У складу са потписаним Протоколом о сарадњи између Туристичке организације "Драгачево" и Туристичке организације града Бања Лука организују се узајамни наступи на сајмовима туризма у Гучи и Бањалуци.

Еко Бис, Бихаћ

Туристичка организација града Бања Лука је, од 8. до 11. септембра 2016. године, учествовала на сајму екологије, екотуризма и еколошке индустрије "Екобис" који организује Привредна комора Унско-санског кантона. Сајам је својим садржајем и пратећим догађајима посвећен одрживом развоју у руралним подручјима. Туристичка организација града Бања Лука је на Екобису промовисала туристичку понуду Бањалуке базирану на одрживом развоју и руралном туризму путем штанда са промотивним материјалом и сувенирима.

„Дани Српске у Србији“

Манифестација "Дани Српске у Србији" је одржана од 10. до 16. септембра 2016. године у 15 различитих градова, током које је, кроз 23 различита програма, представљена привреда, култура, наука, умјетност, спорт и просвјета Републике Српске. Свечано отварање манифестације се одржало 10. септембра у београдском Сава центру, а затварање манифестације 16. септембра у Зрењанину. Ова манифестација је покренута 2013. године у жељи да се пажња јавности у Србији усмјери на вриједности и потенцијале Републике Српске. Организатори манифестације су били Туристичка организација Републике Српске и Представништво Републике Српске у Београду, уз подршку кабинета председника Републике Српске и Владе Републике Српске. Туристичка организација града Бања Лука је промовисала туристичку понуду на штандовима Туристичке организације Републике Српске који су били постављени на централним градским трговима у Београду и Суботици. Пружане су туристичке информације, дијељен је промотивни материјал и презентована традиционална гастрономија бањалучког краја.

8. Међународни сајам туризма и сеоског туризма - Крагујевац

Туристичка организација града Бања Лука је успјешно наступила на 8. Сајму туризма и сеоског туризма и Четвртог сајму зимнице и домаће радиности у Крагујевцу који се одржао од 24. до 26. новембра 2016. године. Туристичка организација града Бања Лука је представила своју туристичку понуду самостално на штанду величине 9 m². Поред редовне промоције туристичке понуде Бањалуке и остваривања контаката са потенцијалним пословним партнерима, промовисан је Сајам туризма и здравља у Бањалуци, те су позвани учесници који су излагали на овом сајму, да узму учешће и на бањалучком сајму. Сајам је одржан у хали "Шумадија сајма" у организацији Градске туристичке организације "Крагујевац". На сајму је било око 120 излагача и посјетило га је неколико хиљада посетилаца.

Остали сајмови

Туристичка организација града Бања Лука је обезбједила туристичко-пропагандни материјал и за остале сајмове на којима је учествовала Туристичка организација Републике Српске као што су Међународни сајам туризма у Берлину (*ITB Berlin*), Међународни сајам туризма у Истанбулу (*EMITT*), Међународни сајам туризма у Прагу (*Holliday World*) и Међународни сајам туризма у Тел Авиву.

СЦЗ:ОЦЗ:МЗ:Пр2: Оглашавање

У оглашавању, ТОБЛ је користила различита пропагандна средства (графичка, пројекциона, огласна, просторно-пластична и вањска), а у зависности од намјене пропагандне поруке и изабраног тржишног сегмента, вршио се и избор медија. Активности оглашавања су највише биле заступљене за потребе промоције одређених догађаја које је организовала или помагала Туристичка организација града Бања Лука. Бањалучка туристичка понуда је у 2016. години представљена у публикацији Међународног центра за развој туризма и угоститељства (САЦЕН) и магазину „Туристичка призма“. За потребе фестивала Козарски етно, Сајма туризма и здравља, манифестација Лето на Врбасу, Зимзоград и др. штампане су и постављене рекламе на стубовима уличне расвјете, билборди и сити лајт рекламе. Такође, рекламирање догађаја и туристичке понуде Бањалуке је реализовано преко многобројних штампаних и електронских медија.

СЦЗ:ОЦЗ:М4:Пр1: Пресс путовања и туре упознавања

Студијска посјета руских туроператора из Руске Федерације

Републику Српску и Град Бањалуку посјетила је група туроператора из града Њижни Новгород, од 1. до 7. јуна 2016. године. Групи је презентована туристичка понуда града као и њене највеће туристичке знаменитости укључујући тврђаву Кастел, ужи центар града, кањон Тијесно, Крупну на Врбасу и др.

Посјета Удружења туристичких новинара и писаца у туризму (F. I. J. E. T. - World Federation of Travel Journalists and Writers asocijacije)

Туристичка организација града Бања Лука заједно са Удружењем туристичких новинара и писаца у туризму Босне и Херцеговине и Удружењем туристичких новинара и писаца у туризму Србије, организовала је догађај под називом “Шетња кроз Бањалуку”, који се одржао у Бањалуци од 02. до 05. јуна 2016. године. Циљ организовања догађаја је био презентација и промоција природних и културних вриједности, као и туристичке понуде и туристичких производа града Бања Лука. За госте је био организован програм који је укључивао разгледање града, посјету Музеју РС, вожњу дајак чамцима, обилазак етно села Љубачке долине, обилазак Крупе на Врбасу, кањона Тијесно, ноћни рафтинг, посјету Музеју савремене умјетности РС, галерији Дуга, самостану Марија Звијезда, манастиру Гомионица, анимације у Пискавици као и посјету угоститељским објектима и дегустације традиционалних специјалитета. Групу је чинило 16 новинара из Србије, Словеније, БиХ, Македоније, Бугарске, Русије, Румуније и Туниса.

Студијска посјета новинара из Руске Федерације

Туристичка организација града Бања Лука је 1. и 2. јула 2016. године била домаћин руским новинарима (НТВ, емисија Туризам и одмор) који су подршку имали и од стране Радио-телевизије Републике Српске. Новинарима је представљена ријека Врбас и авантуристичке активности. Новинари из Русије су обилазећи Бањалуку, осим кањона Тијесно, видјели тврђаву Кастел, Козаретно фестивал у Пискавици, слапове ријеке Крупе, а путовање су наставили обилазећи Андрићград и Требиње. Видео доступан на линку: <https://www.youtube.com/watch?v=qPmJP6QOIGY>

Студијска посјета новинара Бенелукса

У сарадњи са представништвом Републике Српске у Бриселу, Туристичка организација Републике Српске је у сарадњи са Туристичком организацијом града Бања Лука и Туристичком организацијом општине Шипово новинарима организовала обилазак више туристичких локација почевши од разгледања Бањалуке, посјете ријекама Јањ, Плива и Сана, визитор центру Пећка до обиласка Националног парка Козара. У Бањалуци гости су, поред разгледања центра града обишли Крпу на Врбасу, самостан Марија Звјезда, поједине угоститељске објекте, а организован им је и спуст рафтингом на Врбасу.

СЦЗ:ОЦ5:М1:Пр1: Креирање и промоција тематских итинерера

У сарадњи са туристичком агенцијом „Цептер паспорт“ промовисане су бициклистичке руте за брдски бициклизам за чију потребу је дистрибуисана брошура „*Banja Luka Bike Tours*“.

Туристичка организација града Бања Лука је у сарадњи са Туристичком организацијом Републике Српске, Министарством трговине и туризма РС и Министарством просвјете и културе РС промовисала приједлоге итинерера за ђачка путовања (програми за основне школе) у Републици Српској у којима Бањалука заузима значајно мјесто.

СЦЗ:ОЦ5:М1:Пр2: Презентација рецептивне понуде на сајту ТОБЛ-а

Туристичка организација града Бања Лука је у 2016. години израдила и публиковала нову интернет страницу прилагођену тренутним свјетским трендовима у презентацији туристичких дестинација. У склопу нове интернет странице већи дио информација о бањалучкој туристичкој понуди налази на почетној страници што омогућава корисницима лакши преглед и приступ информацијама. Такође, на почетној страници се налази календар догађаја, фејзбук објаве, актуелне туристичке понуде, туристички производи и услуге.

СЦЗ:ОЦ5:М2:Пр1: Едукативни туризам

Мала Бања Лука

Мала Бања Лука је јединствен пројекат у области туризма предшколског и основношколског образовања и васпитања и намијењен је најмлађима и њиховом упознавању са средином у којој живе из перспективе туристе и основних туристичких појмова. Програми су креирани у складу са најважнијим природним и културно-историјским мотивима Града Бањалуке, у трајању од 120 до 150 минута, и прилагођени су физичким способностима најмлађих. Сваки

програм се састоји од 5 мотива који се могу комбиновати у зависности од жеља и афинитета корисника. Основне особине програма:

- Програм изводи туристички водич у посебно осмишљеној униформи, односно, у униформи змаја. Змај је изабран ради остваривања лакше комуникације са дјецом предшколског узраста и директно је везан за легенду о настанку дајака.
- Програми су трајали од 120 до 150 минута
- Сви учесници су добили мали пасош
- На локацијама које су обишли ударали су им се печати у пасош
- Након завршеног обиласка дјеца ће у вртићима цртати, за њих најинтересантиније, мотиве или дијелове прича који су им били најзанимљивији.

У периоду од 30. маја до 1. јуна 2016. године пројекат је реализован у сарадњи са ОШ „Бранко Радичевић“ и кроз њега је прошло око 200 ученика. Други дио пројекта је реализован од 31. октобра до 24. новембра и био је намјењен дјеци јавних вртића: Наша дјеца, Пчелица, Жејева кућица, Бубамара, Невен, Цврчак, Луна, Снупи и Плави чуперак. Кроз програм, у 2016. години, је прошло укупно 300 вртичке дјеце.

Семинар Традиционалне игре и пјесме Козаре, Лијевче поља и Баната

Дводневни стручни семинар “Традиционалне пјесме и игре приједорског Поткозарја, Лијевче поља и Баната” који се одржао 2. и 3. јула 2016. године и то је пети семинар који се одржао у склопу фестивала “Козара етно”. Током претходних година стручно су обрађена подручја из Републике Српске и Србије, дјечије игре са Козаре и подручја националних мањина из Словеније и Македоније. Предавачи су били наши стални сарадници академски професори етнологии и етномузиколози, учитељи традиционалних плесова (кореографи) и предавачи струковне организације ЦИОТИС из Београда. Семинару у 2016. години су присуствовала 47 полазника из Србије, Словеније, Републике Српске и представника учесника Фестивала из Србије и Пољске.

СЦ4:ОЦ1:М2:Пр1: Истраживање потреба туристичке тражње

Истраживање потреба туристичке тражње је континуиран процес који ТОБЛ, у складу са својим могућностима, реализује током цијеле године. Истраживања имају за циљ добијање статистички валидних података о тржишним сегментима, мотивима посјете, активностима за вријеме боравка, уоченим недостацима, приједлозима и сугестијама. У сврху упознавања трендова, понашања и ставова потрошача према Бањој Луци као туристичкој дестинацији, стварању аргументоване подлоге за дефинисање туристичке политике и побољшању конкурентске позиције Бањелуке на емитивним тржиштима, Туристичка организација града Бања Лука је направила анализу потреба туристичке тражње. Анализа је урађена на бази доступних података из Републичког статистичког завода, инфо центара ТОБЛ-а као и података о приступу централном информативном панелу и интернет страници ТОБЛ-а.

Интернет страница ТОБЛ-а, на домену www.banjaluka-tourism.com, у 2016. години је забиљежила 170.787 посјета и 155.440 јединствених посјетилаца. Укупно је остварено 358.710 приказа страница или 2.1 странице по посјетиоцу. Просјечно трајање посјете интернет страници је било 95 секунди, а остварено је и 73.65% нових посјета. Највише посјетилаца је остварено из БиХ (78,52%) затим слиједе Србија (5,55%), Словенија (3,76%), Хрватска (2,59%), Њемачка (2,09%), Аустрија (1,52%), Сједињене америчке државе (0,62%), Швицарска (0,58) итд.

Инфо пункт на Тргу Крајине, у 2016. години, посјетило је укупно 24.741 корисника. Највише интересовања, на српском језику, је било за линк „излетишта“, „спорт и рекреација“, „Бања Лука“, „Саобраћај“ и „Изласци“, док су на енглеском језику највише посјета остварили линкови „*sports & recreation*“, „*food*“, „*shopping*“, „Banja Luka“ и „*picnic areas*“.

СЦ4:ОЦ4:М1:Пр1: Креирање имица

Изградња имица Бањалуке је дуготрајан процес који ТОБЛ континуирано развија и прилагођава захтјевима тржишта, што често захтијева и модификацију стратегије. На процес креирања имица утичу и други субјекти који су директно или индиректно у контакту са туристима. Промоција Бањалуке у земљи и иностранству, велики број догађаја, бањалучки брендови и куриозитети, туристичке награде и признања само су неки од фактора који утичу на имиц Бањалуке као туристичке дестинације.

СЦ4:ОЦ4:М2:Пр1: Израда каталога туристичких производа Бање Луке и њене околине

Туристичка организација града Бања Лука је радила на припреми каталога туристичких производа Бањалуке, али због недостатка финансија каталог није штампан у 2016. години. Каталог детаљније презентује туристичке производе града, као и приједлоге активности и предложене тематске итинерере за сваки производ појединачно. Такође у каталогу су наведени специјализовани понуђачи, оквирне цијене као и опште сервисне информације. Крајњи комуникациони циљ израде каталога јесте упознавање туристичке понуде Бањалуке и буђење жеље за посјетом и доживљајем.

Остале активности ТОБЛ-а

Жикина шареница

Туристичка организација града Бања Лука је организационо и технички помогла реализацију емисије РТС-а „Жикина шареница“ која је одржана 7. августа 2016. године, на плажи испод зидина тврђаве Кастел у Бањалуци. Емисију је директно емитована на Радио телевизији Србије и Радио-телевизији Републике Српске од 9.00 до 11.00 часова, а у септембру је репризирана. У емисији су учествовали многи субјекти из јавног, културног, спортског, забавног и туристичког живота града Бања Лука.

MedTravel 2016

Друга конференција и пословни сајам медицинског туризма Југоисточне Европе се одржала 9. и 10. маја 2016. године у Новом Саду (Новосадски сајам). Представници Туристичке организације града Бања Лука су учествовали на конференци, радионицама и пословним сусретима у склопу догађаја. Циљна група ТОБЛ-а на овим сусретима су били организатори путовања, па је у складу са тим обављено неколико разговора са туристичким агентима у циљу промоције Бањалуке као туристичке дестинације и уврштавања њене туристичке понуде у аранжмане туроператора. *MedTravel* има за циљ да допринесе унапређењу регионалне сарадње и унапређења услова за развој медицинског туризма унутар држава региона Југоисточне Европе, као и на нивоу цијеле регије. На конференцији су учествовали стручњаци из више области, како

медицине и туризма, тако и из области права и законодавства, осигурања и других аспеката битних за медицински туризам. Организатор Сајма је компанија Туристичка Призма из Новог Сада, као фирма специјализована у области маркетинга и савјетовања за туристичку индустрију.

2. Београдски манифест

Велики фестивал манифестација и дестинација под називом „Београдски манифест“, који се одржао од 27. до 29. маја 2016. године, био је осмишљен тако да се посјетиоцима што вјерније пренесе аутентичан дух и атмосфера као и културне и туристичке вредности манифестација. Београдски Манифест је својим садржајима током дана гајио превасходно породичне вриједности, а вечерњи сати су били посвећени омладини. Креативним и маштовитим идејама спаја традицију и савремено доба, пружајући забаву за све узрасте и најразличитија интресовања. Сви садржаји овог савременог и концептуално необичног фестивала одвијали су се у некој од 12 програмских цјелина, смјештених у два основна програмска сегмента: Култур шок - Доњи град и Традиционал - Горњи град. Туристичка организација града Бања Лука је представила туристичке производе и капацитете у оквиру програмског сегмента „Традиционал“ у Горњем граду у оквиру зоне „Стваран свијет око нас“. Подјељена је значајна количина промотивног материјала и то различитим старосним и интересним категоријама. У јутрањим и пријеподневним часовима посјетиоци изложбеног простора Туристичке организације града Бања Лука су биле породице са дјецом и старије особе, а у вечерњим часовима већину посјетилаца су чинили млађе особе и омладина.

VII Регионални форум здравствене, велнес и СПА индустрије

Туристичка организација града Бања Лука је учествовала на VII Регионалном форуму здравствене, велнес и СПА индустрије који је одржан 24. 05. 2016. године, у хотелу *Crowne Plaza* у Београду, у организацији Кластера здравственог, велнес и СПА туризма Србије и уз подршку Централне европске иницијативе. Учешће у раду Форума, поред домаћих експерата и представника чланица Кластера, узели су и међународни експерти из области здравственог, велнес и СПА туризма из: Италије, Аустрије, Мађарске, Бугарске, Румуније, БиХ, Македоније, Црне Горе, Хрватске и Словеније. Форум је омогућио умрежавање и размјену знања и искустава, која су базирана на примјерима добре праксе и иновацијама у сектору велнес и спа индустрије у земљама региона.

Конференција "SEET 2016 – Туристичко тржиште југоисточне Европе"

Представници Туристичке организације града Бања Лука су учествовали у раду конференције "Туристичко тржиште југоисточне Европе - *SEET 2016*", која је одржана у Центру Сава у Београду, 28. септембра 2016. године. То је била прилика да се размјене искуства представника туристичких организација, хотела, туроператора из 30 земаља Европе. Теме обухваћене конференцијом су биле: Туризам као индустрија доживљаја, Иновативност хотелско - угоститељске понуде региона ЈИ Европе, Конкурентност бањског, *wellness&spa* и медицинског туризма ЈИ Европе. Представник ТОБЛ-а је одржао презентацију под називом Аутентични туристички производи Бањалуке, у оквиру панела Панела 2 „Туризам као индустрија доживљаја“. Туристичка организација града Бања Лука је на овом догађају добила награду бренд "*leader award*" у позиционирању аутентичног туристичког производа.

Winter Events & Spa Travel Market - WESTM 2016

Туристичка организација Бањалука је успјешно наступила на Winter Events & Spa Travel Market (WESTM) 2016. који је одржан 20. и 21. октобра 2016. године у Београду. *WESTM* је први међународни сајам у Србији специјализован за *MICE*, зимски и спа туризам Југоисточне Европе на коме је учешће узела и Туристичка организација града Бања Лука. ТОБЛ је на Сајму остварила пословне контакте са потенцијалним партнерима, кроз састанке "један-на-један", на којима се базира концепт цијелог сајама. Представник ТОБЛ-а је учествовао на конференцији која је организована у склопу сајама и путем презентације представио Бањалуку као туристичку дестинацију бројним представницима туроператора, агенција и других туристичких субјеката из региона. Конференција је била намијењена професионалцима у туризму, са посебним освртом на најновије трендове и информационо-комуникационе технологије (*ICT*) намијењене туристичкој индустрији.

Други туристички форум Црне Горе

Представник Туристичке организације града Бања Лука је учествовао на Другом туристичком форуму Црне Горе који је организовала Национална туристичка организација Црне Горе, од 19. до 22. октобра 2016. године у Будви. Форум је на једном мјесту окупио запослене у туристичким организацијама Црне Горе и региона са циљем успостављања што боље сарадње. На Форуму се дискутовало о темама као што су Управљање туристичком дестинацијом и Развој специфичних туристичких производа у циљу осигуравања "цјелогодишњег" туризма. Интересантним панел дискусијама присуствовали су еминентни говорници, професори, менаџери и представници привреде и локалних туристичких организација.

Београдски туристички форум градова Југоисточне Европе

Представници Туристичке организације града Бања Лука су учествовали на Београдском туристичком форуму градова Југоисточне Европе који се одржао 22. децембра у Сава Центру у организацији Туристичке организације Београда. Београдски туристички форум 2016. је окупио релевантне привредне субјекте, представнике градова и туристичких организација из Србије и региона, научних, истраживачких и образовних институција у области туризма, као и представнике хотелијерске и ресторанско-угоститељске привреде Београда у циљу креирања јединственог туристичког производа. Представник ТОБЛ-а је учествовао у панелу Форума на тему: "Регионално повезивање и одрживи развој у туризму" гдје је у излагању представио могућност учешћа Бањалуке у регионалним туристичким производима.

Регионална сарадња

Туристичка организација града Бања Лука је, у 2016. години, организационо и технички подржала промотивне догађаје у Бањалуци које су организовали представници дестинација Црна Гора, Западна Србија, Златибор и Ивањица с циљем изградње добрих регионалних односа између дестинација и узајамне сарадње.

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЈЕШТАЈ О ПОСЛОВАЊУ ТОБЛ-а У 2016. ГОДИНИ

Туристичка организација града Бања Лука, од 2011. године послује као потрошачка јединица у склопу трезорског система буџета града и њен финансијски извјештај је у склопу извјештаја о пословању буџета града Бања Лука, за 2016. годину.

Приходи Туристичке организације града реализовани су:

Боравишна такса	212.349,43 КМ
Приход из буџета Града	857.722,59 КМ
Укупно	1.070.072,02 КМ
Властити приходи (издавање реклам.паноса - ФОНД 02)	125.629,48 КМ
Приходи донација (РПН- ФОНД 03)	8.000,00 КМ
Укупно РПН	133.629,48 КМ
СВЕУКУПНО (приходи 2016.)	1.203.701,50 КМ
Властити приходи (пренос из 2015.)	25.341,37 КМ
Свеукупно пословање	1.229.042,87 КМ

Фактурисани, а ненаплаћени приходи из 2016. године, по основу реклама на стубовима јавне расвјете износе 16.706,83 КМ, чија реализација ће бити у 2017. години.

За пословање Туристичке организације у 2016. години, реализована су укупна средства у износу од 1.070.072,02 КМ, односно 1.229.042,87 КМ.

За бруто плате запослених, реализовано је 563.293,87 КМ. У Туристичкој организацији, запослено је 28 радника, од чега је 14 радника чуварске службе.

За бруто накнаде трошкова и осталих примања запослених, реализована су средства у износу од 143.114,35 КМ, односно 136.424,46 КМ за расходе по основу топлог obroка, превоза, регреса, смртних случајева, отпремнине за једног радника, и јубиларних награда за три радника, а 6.689,89 на име јубиларних награда за четири радника који су то право стекли у претходном периоду, али није било средстава за исплате.

Укупни расходи за лична примања запослених радника износе 706.408,22 КМ, или 82,35 % средстава по основу прихода из буџета града.

Ставка, „расходи по основу закупа“ реализована је у износу од 29.343,56 КМ. У оквиру ове ставке, поред плаћања обавеза ПДВ-а, Градској управи, за закуп пословних простора, евидентирана су и плаћања закупа „пословног простора“ за одржавање Сајма туризма и здравља у септембру 2016.године, као и закупа опреме за озвучење на манифестацијама.

Расходи по основу утрошака енергије, комуналних, комуникационих и транспортних услуга реализовани су у износу од 42.072,90 КМ. У оквиру ових расхода, по основу утрошка ел.енергије, телефона, комуналних накнада, трошкова комуналија-воде, чистоће, поштанских услуга, евидентирају се и услуге превоза за потребе манифестација, које се реализују првенствено из прихода од боравишне таксе. (25.137,36 КМ + 16.935,54 КМ – БТ)

У оквиру расхода за режијски материјал у износу од 6.702,53 КМ, реализована су средства за набавку канцеларијског материјала, материјала за одржавање чистоће, претплате на дневне и стручне часописе, остала стручна литература и остали режијски материјал. Због недостатка средстава на овој ставци, дио потреба за материјалом за одржавање чистоће, платили су сами радници Туристичке организације.

У оквиру расхода за материјал за посебне намјене, у износу од 93.220,03 КМ, евидентирани су издаци за штампање пропагандног материјала, и други трошкови везани за промоцију туризма.

Поред дистрибуције пропагандног материјала на сајмовима туризма, знатан дио овог пропагандног материјала се реализује по захтјевима институција или појединаца који организују скупове, манифестације у граду или путују на сличне.

Ова средства су утрошена и за доштампавање постојећег пропагандног материјала, на неколико језика.

Расходи за текуће одржавање, реализовани су у износу од 5.693,73 КМ, и садрже трошкове за редовно одржавање зграда (ЗИБЛ-у), одржавања пословних простора и возила. Туристичка организација послује на двије локације, односно, након преселења на нову локацију у Ул Војводе Момчила, мора се такође плаћати одржавање зграде, заједници етажних власника, које расходе нисмо имали прије у пословном објекту у Ул Бана Лазаревића.

Туристичка организација послује са два возила, „школа октавиа“ , од којих је једна књиговодствено отписана, али уз одређена улагања у оправку, још је у возном стању.

Расходи по основу путовања и смјештаја у износу од 22.005,23 КМ, садрже трошкове дневница и смјештаја у земљи и иностранству, као и остале трошкове везане за путовања, и трошкове горива. Туристичка организација је учествовала само на одређеним сајмовима и манифестацијама, који могу знатније допринијети промоцији туризма нашег града и повећању броја туриста.

Потребна су знатно већа средства за ове намјене, јер, неактивношћу домаћих туристичких агенција на пољу рецептивног туризма, односно, довођења туриста у Бањалуку, Туристичка организација на већим сајмовима нуди програме страним агенцијама за довођење туриста и повећање промета и туристичке потрошње у нашем граду. Туристичка организација координира у креирању туристичког аранжмана између страних агенција и домаћих смјештајних капацитета и културних и вјерских институција.

У оквиру расхода за стручне услуге, у износу од 47.044,67 КМ, у складу са књиговодственом класификацијом, евидентирани су издаци за осигурање запослених и возила, као и остала осигурања, промоцију путем медија, издаци за рачуноводствене услуге, услуге превозија, услуге одржавања рачунарских програма, услуге одржавања рачунара и биро опреме, трошкови одржавања лиценци, као и образовне и едукативне услуге.

У 2016. години, Туристичка организација је извршила сертификацију квалитета пословања увођењем стандарда BAS N ISO 9001:2008, за шта је уложено 12.000,00 КМ.

Остали непоменути расходи, реализовани су у износу од 115.172,81 КМ. Према књиговодственој класификацији, у оквиру овог износа садржани су трошкови Управног одбора, (

30.000 KM), као и, котиација за семинаре, савјетовања и симпозије, бруто накнаде за уговоре о дјелу, бруто накнаде за привремене и повремене послове, репрезентација у земљи, иностранству, за манифестације и пријеме, као и таксе и накнаде за регистрацију возила, остале таксе, доприноси и накнаде. На основу уговора за привремене и повремене послове, цијелу годину је ангажована особа за чишћење три простора ТОБЛ-а.

За набавку опреме реализована су средства у износу од 2.408,34 KM, односно, за куповину потребне опреме за нови пословни простор, фрижидер, мали бојлер и лавабо. Због указаних потреба, као и недостатка средстава, купљен је и репарирани рачунар и монитор. За потребе презентације туристичке понуде на сајмовима, односно за потребе одржавања одређених предавања, крајем године је купљен и пројектор.

Ово су само најминималнија улагања у набавку опреме, иако су потребе знатно веће, због дотрајалости рачунарске опреме, као и канцеларијске опреме, од којих су неки елементи претрпјели и три селидбе.

Приходи, по основу боравишне таксе, реализовани су у износу од 212.349,43 KM.

412 100	Расходи по основу закупа	17.651,37
412 200	Расходи по основу утrophа енергије, комун. комуникац. превоз	16.935,54
412 300	Расходи за режијски материјал	137,25
412 400	материјал за посебне намјене	88.327,83
412 500	Расходи за текуће одржавање	211,65
412 600	расходи за путовања и смјештај, гориво	16.695,92
412 700	Расходи за стручне услуге	34.584,40
412 900	Остали непоменути расходи	39.520,84
	УКУПНО	214.064,80

У складу са чланом 12, Закона о боравишној такси, ова средства су реализована, кроз ставке, закупа, у износу од 17.651,37 KM, (односно 4.400,00 KM, за закуп озвучења за манифестације, а 13.251,37 KM за закуп опреме за Сајам туризма), услуге превоза за потребе манифестација, у износу од 16.935,54 KM, расхода за режијски материјал у износу од 137,25 KM, расхода за материјал за посебне намјене, у износу од 88.327,83 KM гдје су евидентирани издаци за штампање пропагандног материјала, и други трошкови везани за промоцију туризма, расходе за текуће одржавање у износу од 211,65 KM, ставку расхода по основу путовања и смјештаја у износу од 16.695,92 KM, промоцијом туризма на сајмовима и манифестацијама. У оквиру расхода за стручне услуге, износ од 34.584,40 KM, реализован је за услуге превоза пропагандног материјала, као и услуге рекламе и пропаганде и односа са јавношћу, као и сертификацију квалитета пословања Туристичке организације Града, увођењем стандарда BAS N ISO 9001:2008. У оквиру осталих непоменутих расхода, износ од 39.520,84 KM, реализован је на име репрезентације за манифестације и пријеме за гостовања туроператера у циљу презентовања туристичке понуде и туристичких производа нашег града, награђивање скакача, дајакаша и осталих, на манифестацији „Лето на Врбасу“, као и репрезентације за набавку сувенира за одређене манифестације.

Укупно реализована средства по наведеним намјенама износе 214.064,80 КМ, што је за 1.715,37 КМ више од остварених прихода, али је у складу са планом од 220.000,00 КМ и веома је тешко прецизно процијенити приходе и расходе крајем године.

Укупни материјални расходи реализовани су у износу од 363.663,80 КМ, од чега из боравишне таксе 212.349,43 КМ, а 151.314,37 КМ из прихода буџета односно 17,65 % од укупних прихода из буџета, што показује рационално трошење јавних прихода. Туристичка организација је све своје трошкове свела на минимум за пословање ове потрошачке јединице као корисника буџета града.

Властити приходи, путем рачуна посебних намјена, (ФОНД 02), реализовани су у износу од 125.629,48 КМ. Фактурисани, а ненаплаћени приходи из 2016. године, по основу реклама на стубовима јавне расвјете износе 16.706,83 КМ, чија реализација ће бити у 2017. години.

У оквиру расхода властитих прихода, са рачуна посебних намјена, (ФОНД 02), највећи износи, реализовани су за штампање и поставку реклама на стубове јавне расвјете – 40.711,20 КМ, за трошкове потрошње ел.енергије – 14.318,17 и расходе по основу ПДВ-а у износу од 16.026,00 КМ.

Ови директни трошкови реализовани су у износу од 71.055,37 КМ.

Нереализована средства из 2015.године, у износу од 25.341,37 КМ, уз дио прихода из 2016. године, у износу од 15.550,13 КМ, реализована су за набавку новог возила за потребе безбједних путовања на конференције и сајмове, које је купљено у износу од 40.891,50 КМ, наконведеног поступка јавне набавке.

Преостала средства у износу од 37.438,92 КМ реализована су за трошкове одржавања манифестација - „Козара етно“, „Љето на Врбасу“, Сајам туризма и здравља, и друге указане потребе.

Нереализована средства у износу од 1.585,06 КМ, пренесена су у 2017. годину.

Приходи од донација (преко Рачуна посебних намјена - ФОНД 03) реализована су у износу од 8.000,00 КМ, односно 2.500,00 КМ од Електропривреде и 500,00 КМ од Елноса, за манифестацију „Зимско прело“, а од Министарства трговине и туризма РС, 5.000,00 КМ за које је донесено Рјешење о додјели и склопљен уговор, за финансирање Сајма туризма и здравља, а дознака овог износа ће бити у 2017. години.

Туристичка организација је извршила плаћање добављачу, који није могао чекати, за дио ситуације за поставку штандова на Сајму туризма и здравља 2016. у овом износу, из средстава ФОНД-а 02, тако да ће ова средства, након дозначавања од стране Министарства трговине и туризма, бити враћена ФОНД-у 02 за реализацију властитих обавеза.

 Директор
проф. др Остоја Барашини

Медијски извјештај Туристичка организација града Бања Лука

ТАБЕЛА

Годишњи извјештај: јануар - децембар 2016. година

Табеларни приказ медијског извјештаја (пресс клипинг)

УКУПНО (18)	НАЈАВЕ	ИЗВЈЕШТАЈ/ПРИЛОГ/РЕПОРТАЖА	ФОТО/ГОСТОВАЊА УКЉУЧЕЊА	ОЦЈЕНА	БРОЈ
ПРИНТАНИ (7)	177	162	157 фото	+	339
ТЕЛЕВИЗИЈА (6)	46 (48 мин)	35 (1 x 43 мин)	37 гостовања (1 x 18 мин)	+	118 3x 56 мин
РАДИО (8)	55 (32 мин)	33 (40 мин)	32 укључења (36 мин)	+	120 1x 48мин
Интернет портали Преко 60	Више од 200 објава Са фотографијама и видео записима		-	+	Више од 200

Табеларни приказ паступа по медијским кућама

ПРИНТАНИ МЕДИЈИ	Најаве	Извјештаји	Фото	Оцјена	Укупно
Глас Српске	42	37	33	+	79
Независне новине	28	30	53	+	58

Еуроблиц	38	17	9	+	55
Мондо	36	50	48	+	86
Срна	26	32	5	+	58
Дневни Аваз	4	9	2	+	15
Вечерње новости	3	4	7		7
ТЕЛЕВИЗИЈА	Најаве	Прилози / репортаже	Гостовања		
РТРС	9	13	12	+	44
АТВ	14	8	8	+	30
ЕЛТА ТВ	22	12	15	+	49
БН ТВ			2	+	2
РТС - Београд	1	2		+	3
РАДИО	Најаве	Прилози /извјештај	Укључење		
Радио РС	7	4	8	+	19
БИГ радио	Плацени маркетинг			+	
УНО радио	22	7	6	+	35
БН радио	4	5	4	+	13

Радио 27	8	8	9	+	25
Радио контакт	11	5		+	16
Радио Сарајево – Стари град	3	4	5	+	12
Интернет портали	Више од 200 објава Са фотографијама и видео записима	-	-	+	Више од 200

Годишњи извјештај не садржи извјештаје о манифестацијама које организује ТОБЛ, а који су посебно обрађени и архивирани) Извјештај је сачињен на основу свакодневног мониторинга и квалитативно-квантитативне анализе медијских објава.

Квантитет: У складу са прес клипингом као и видео клиповима који су архивирани у ТОБЛ, Туристичка организација Града Бања Лука у 2016. години, у односу на 2015 г, остварила је 15% више медијског појављивања.

Квалитет: Садржајни елементи медијских објава, у 98% случајева, су афирмативни и са елементима позитивних смјерница у којима се, како је и објављивано, учврстила конекција између аудиторија и ТОБЛ.

Закључак: Сад већ постојеће јавно мњење у области туризма, с фокусом на ТОБЛ као промотора Бања Луке даје позитивну оцјену рада и јавног ангажовања. Све мање је критичког осврта с негативним призвуком, а постиже се баланс у комуникацији са грађанима који умјесто критика упућују сугестије.

Медијски канали путем којих се обраћамо грађанима уважавајући ставове и сугестије како Удружења, група или појединаца, потпуно су отворени за сва наша дјеловања.

Број: 188 /17.
Дана: 23.03.2017.год.

На основу члана 12., а у вези са чланом 38. Статута Туристичке организације Града Бања Лука, Бања Лука-пречишћен текст- бр.541-1/13 од 11.10.2013.год., Управни одбор је на сједници одржаној 23.03. 2017.год. донио

О Д Л У К У
о усвајању Извјештаја о раду са финансијским извјештајем за 2016 год Туристичке организације Града Бања Лука, Бања Лука

Члан 1.

Усваја се Извјештај о раду са финансијским извјештајем Туристичке организације Града Бања Лука, Бања Лука за 2016.год.

Члан 2.

Извјештај о раду са финансијским извјештајем за 2016.год. Туристичке организације града Бања Лука, Бања Лука достављају се Оснивачу на сагласност.

Члан 4.

Одлука ступа на снагу даном доношења, а примјењиваће се по добијеној сагласности Оснивача.

ПРЕДСЈЕДНИК

Кузмић Далибор, дипл.геог.-туризм.

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ГРАД БАЊА ЛУКА
ГРАДОНАЧЕЛНИК
ГРАДСКА УПРАВА

Одјељење за културу, туризам и социјалну политику

Трг српских владара 1, 78 000 Бања Лука, Република Српска, БиХ, тел: +387/0/51 24 44 37, факс: +387/0/51 24 45 38

Број: 10-325-12/17

Дана, 24.03.2017. године

КАБИНЕТ ГРАДОНАЧЕЛНИКА
ГРАДОНАЧЕЛНИК

- о в д ј е -

**ПРЕДМЕТ: Мишљење уз Извјештај о раду Туристичке организације града
Бањалука за 2016. годину**

У складу са Програмом рада Скупштине Града Бања Лука за 2017. годину („Службени гласник Града Бањалука“ број 5/17) предвиђено је да се у првом тромјесечју 2017. године разматра и усваја Извјештај о раду Туристичке организације града Бањалука за 2016. годину, након што га је усвојио орган управљања. Извјештај о раду Туристичке организације града Бањалука за 2016. годину прихваћен је на сједници Управног одбора Туристичке организације града Бањалука, која је одржана 23.03.2017. године. Туристичка организација града Бања Лука је доставила Програм рада за 2017. годину, који је донесен Одлуком Управног одбора број: 188/17 од 23.03.2017. године.

Мишљење уз Извјештај о раду Туристичке организације града Бањалука (у наставку ТОБЛ) за 2016. годину урађено је на основу Извјештаја о раду Туристичке организације града Бањалука за 2016. годину, који је достављен Одјељењу за културу, туризам и социјалну политику, сходно Статуту ТОБЛ-а, те Програму рада Скупштине града Бањалука за 2016. годину и Одјељења за културу, туризам и социјалну политику.

У оквиру предметног извјештаја је и Извјештај о раду Управног одбора ТОБЛ-а за 2016. годину.

Одјељење за културу, туризам и социјалну политику сачинило је мишљење засновано на анализи финансијских резултата пословања и реализованих активности, односно пројеката садржаних у Оперативном плану Туристичке организације града Бањалука.

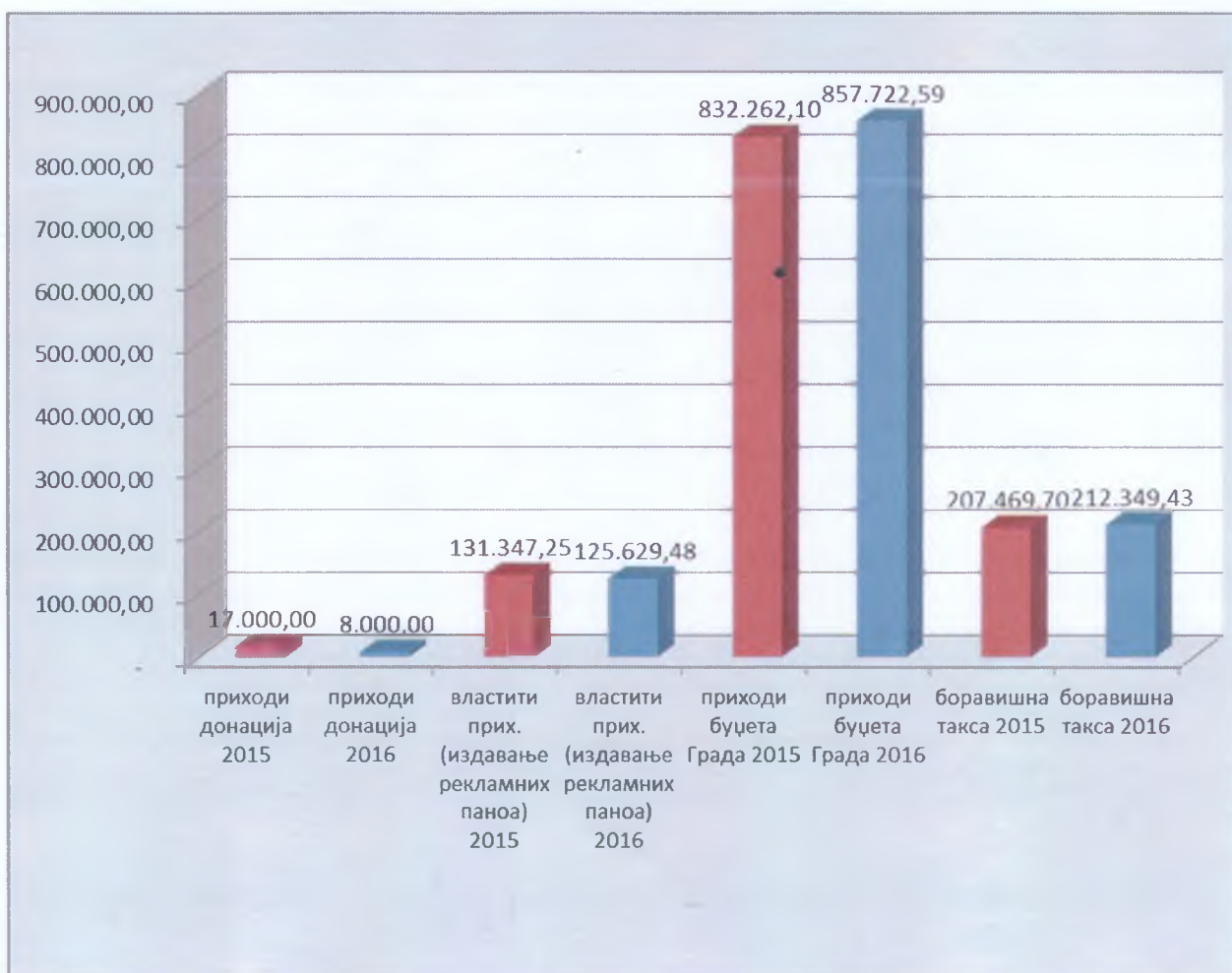
**Финансијско пословање Туристичке организације града Бањалука за
2016. годину**

Током пословања у 2016. години Туристичка организација града Бањалука укупне приходе реализовала је у износу од 1.229.042,87 КМ, од чега је 25.341,37 КМ приходовано кроз пренос из 2015. године, што је више за 3,44 % у односу на укупне приходе остварене у 2015. години (1.188.079,05 КМ). Структуру прихода чине приходи из буџета града Бањалука за 2016. годину (857.722,59 КМ), приходи остварени по основу наплате

боравишне таксе (212.349,43 KM), властити приходи обезбјеђени издавањем рекламних panoa на стубовима јавне расвјете (125.629,48 KM) као и приходи од донација (8.000,00 KM).

Највеће учешће у укупним приходима од 69,79 % остварили су приходи из буџета града Бањалука за 2016. годину (857.722,59 KM), који су 3,06 % већи у односу на приходе из буџета Града обезбјеђених у 2015. години (832.262,10 KM). Потом слиједе приходи остварени од наплате боравишне таксе 212.349,43 KM (17,28 %), који су већи за 4.879,73 KM, односно 2,30 % у односу на приходе од боравишне таксе наплаћене у 2015. години (207.469,70 KM). Укупна средства остварена по ова два основа у 2016. години износе 1.070,072,02 KM.

Поред средстава обезбјеђених у буџету града Бањалука за 2016. годину Туристичка организација остварила је властите приходе од издавања рекламних panoa на стубовима јавне расвјете у износу од 125.629,48 KM, те приходе од донација у висини од 8.000,00 KM, што укупно износи 133.629,48 KM. Властити приходи остварени издавањем рекламних panoa на стубовима јавне расвјете мањи су за 4,35 % у односу на 2015. годину (131.347,25 KM), а приходи од донација знатно умањени за 52,94 %, с обзиром да су у 2015. години износили 17.000 KM.

Граф 1: Приходи остварени у 2015. и 2016. години

Ненаплаћени приходи по основу реклама на стубовима јавне расвјете у 2016. години фактурисани су и износу од 16.706,83 КМ и већи су за 1,34 % у односу на приходе фактурисане, а ненаплаћене у 2015. години (16.486,04 КМ).

У складу са чланом 12, Закона о боравишној такси („Службени гласник Републике Српске“ број 78/11 и 106/15) средства обезбјеђена по основу наплате боравишне таксе утрошена су у сврху промоције туризма (превоз и смјештај, пропагандни материјал, учешће на сајмовима и манифестацијама) у укупном износу од 214.064,80 КМ, што је за 1.715,37 КМ више од остварених прихода за ове намјене (212.349,43 КМ).

Укупни расходи (утрошена средства) у 2016. години остварени су у износу од 1.229.042,87 КМ што је за 5,67 % више у односу на средства утрошена у 2015. години (1.163.148,68 КМ). Средства утрошена за бруто плате запослених радника, режијски материјал, текуће одржавање, те дио расхода по основу закупа, утрошене електричне енергије, комуналних, комуникационих и транспортних услуга, путовање и смјештај, стручне услуге као и дио осталих непоменутих расхода у укупном износу од 857.722,59 КМ финансирано је средствима обезбјеђеним из буџета Града за 2016. годину. У структури расхода финансираних средствима буџета Града, а који су већи за 3,06% у односу на укупне расходе остварене у 2015. години (832.262,10 КМ), расходи за лична примања учествовали су са 82,35% (706.408,22 КМ). Материјални расходи износили су 151.314,37 КМ.

Властити приходи у укупном износу од 125.629,48 КМ остварени по основу реклама на стубовима јавне расвјете утрошени су за штампање и поставку реклама на стубове јавне расвјете (4.711,00 КМ), потом за трошкове електричне енергије (14.318,17 КМ), расходе по основу ПДВ-а (16.026,00 КМ), те за трошкове одржавање манифестација „Козара етно“, „Љето на Врбасу“ и Сајам туризма и здравља (37.438,92 КМ).

Нереализована средства из 2015. године у износу од 25.341,37 КМ уз дио прихода из 2016. године у износу од 15.550,13 КМ реализована су набавку новог возила за потребе безбједних путовања на конференције и сајмове.

Приходи од донација реализовани су у износу од 8.000,00 КМ, од чега је 5.000,00 обезбјеђено путем гранта Министарства трговине и туризма Републике Српске, а чије се дозначавање очекује у 2017. години. Ова средства намијењена су за финансирање Сајма туризма и здравља (поставка сајамског простора и штандова) и за манифестацију Зимско прело.

Посматрајући ставке остварених расхода евидентно је да су се уз мања одступања кретали у оквиру расхода планираних буџетом града Бањалука за 2016. годину, те да је Туристичка организација града Бањалука остварила позитиван финансијски резултат.

Број и структура запослених радника

Послове и задатке Туристичке организације града Бањалука у 2016. години у објектима на седам локација обављало је 28 запослених на неодређено вријеме и један приправник са високом стручном спремом. Највећи број радника (15) запослен је на пословима чувања и одржавања објеката и простора, и то на локацијама „Бањ брдо“ и Планинарски дом „Шибови“ на Шибовима.

Број остварених долазака домаћих и страних туриста и број ноћења

Према статистичким показатељима, у Бањој Луци је у 2016. години евидентиран 82.171 долазак, или 4% више него у 2015. години, односно 130.790 ноћења или 4% више у односу на 2015. годину (125.933). Од укупног броја долазака, 37.912 или 46% су били домаћи, а 44.259, или 54% су били страни гости, што је повољан податак, да страни гости, поред конгресног туризма посјећују Бањалуку као атрактивну туристичку дестинацију.

Граф 2: Број долазака домаћих и страних туриста остварених у 2015. и 2016. години

Код броја ноћења, евидентна је још већа процентуална разлика између домаћих и страних туриста у односу на број долазака. Страни гости су у 2016. години остварили 75.965 ноћења или 58%, у односу на 54.825 или 42% ноћења домаћих гостију.

Граф 3: Број поћења домаћих и страних туриста остварених у 2015. и 2016. години

У туристичкој понуди града у односу на 2015. годину, број лежаја је повећан са 1.696 на 1.906. Смјештајни капацитети Бањалуке тренутно чине око 19,25% од укупног броја лежајева евидентираних у Републици Српској (9.900).

Реализација Оперативног плана Туристичке организације града Бањалука за 2016. годину

У оквиру Оперативног плана за 2016. годину, Туристичка организација града Бања Лука је реализовала већину планираних активности у складу са Стратегијом развоја туризма града Бањалука. У извјештају ТОБЛ-а наведен је и дио нереализованих планираних активности због околности на које Туристичка организација Бања Лука није могла да утиче. Такође, реализоване су и активности које нису биле наведене у Плану рада ТОБЛ-а за 2016. годину, а које су биле од интереса за развој туризма Града.

Промотивне активности учешћа на сајмовима у земљи и иностранству, проширење сарадње са туроператорима, израда промотивних материјала, израда нове интернет странице ТОБЛ-а, организација манифестација и других туристичких догађаја, развој туристичке понуде, развој авантуристичког и културног туризма, одржавање и унапријеђење туристичке инфраструктуре, стручно усавршавање запослених и др. биле су највећи дио реализованих активности ТОБЛ-а у 2016. години.

Као потребу, навели су унапрјеђење постојеће и постајање нове туристичке сигнализације којом ће бити обухваћени остали туристички мотиви (хотели, излетишта, идр.).

Имајући у виду горе наведено Одјељење за културу, туризам и социјалну политику констатује:

- да је Туристичка организација града Бањалука током 2016. године уз мања одступања остварена у односу на расходе планиране буџетом града Бањалука за 2016. годину остварила позитиван финансијски резултат,
- у структури укупних расхода највеће учешће се односи на расходе за лична примања (82,35%),
- приходи од наплате боравишне таксе су се у 2016. години повећали у односу на 2015. годину 2,30 %
- властити расходи у 2016. години су у односу на 2015. годину већи за 5,67 %,
- да су у складу са расположивим финансијским средствима реализовани пројекти који су Стратегијом развоја туризма предвиђени да се реализују током 2016. године,
- остварен већи степен наплате потраживања у односу на 2015. годину,
- повећан број долазака домаћих и страних туриста, те број ноћења.

Имајући у виду да је Управни одбор Туристичке организације града Бањалука разматрао и усвојио Извјештај о раду Туристичке организације града Бањалука за 2016. годину, Одјељење за привреду предлаже да се наведени извјештај упутити на Скупштину града Бањалука на усвајање.

ДОСТАВЉЕНО:

1. Кабинету градоначелника,
2. Евиденцији,
3. Архиви.

На основу члана 59. Закона о локалној самоуправи (Сл.гласник Републике Српске, број 97/16) члана 19. став 3. Закона о систему јавних служби (Сл.гласник Републике Српске, бр. 68/07, 109/12 и 44/16), члана 55. Статута Града Бања Лука (Сл.гласник Града Бања Лука, бр. 25/05, 30/07, 17/12, 20/14 и 39/16) и Програма рада Скупштине града Бања Лука за 2017. годину (Сл.гласник Града Бања Лука, број 5/17), доносим

ЗАКЉУЧАК

I - Извјештај о раду Туристичке организације Града Бања Лука за 2016. годину, Управни одбор Туристичке организације Града Бања Лука, усвојио је у мјесецу марту 2017. године.

II – Извјештај о раду из претходне тачке упућујем Скупштини града Бања Лука на усвајање.

Број: 12-Г- 767 /17.

Дана: 29.03.2017. године

ДОСТАВЉЕНО:

1. Скупштини града Бањалука,
2. Евиденцији.